สถาบันวิทยาลัยชุมชน
INSTITUTE OF COMMUNITY COLLEGES
วิทยาลัยชุมชนสตูล
SATUN COMMUNITY COLLEGE

แนวปฏิบัติที่ดี

การสร้างโอกาสทางการศึกษา สู่อาชีพ การท่องเที่ยวและบริการ

สำหรับนักศึกษาทุนนวัตกรรม สายอาชีพชั้นสูง (กสศ.)

กสศ.

วิทยาลัยชุมชนสตูล

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

คำนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างความเสมอภาคทางสังคม โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้เยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับการประกอบอาชีพจึงเป็นแนวทางสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สร้างโอกาสในการมีงานทำ และยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

จังหวัดสตูลเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล และวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างรายได้และการจ้างงาน วิทยาลัยชุมชนสตูลจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยวและบริการ ควบคู่กับการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ผ่านโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้เข้าถึงการศึกษาระดับอนุปริญญา สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ และพัฒนาศักยภาพสู่การประกอบอาชีพ

การดำเนินงานโครงการมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การค้นหาและคัดเลือกนักศึกษาทุน การดูแลช่วยเหลือด้านความเป็นอยู่และสวัสดิภาพผ่าน SATUN MODEL และกิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5) การสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะพื้นฐาน ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-Based Education: OBE) การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work-integrated Learning: WiL) ร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพและเตรียมความพร้อมของนักศึกษาสู่การมีงานทำและการประกอบอาชีพ

วิทยาลัยชุมชนสตูลจึงจัดทำเอกสารการจัดการความรู้ เรื่อง **“แนวปฏิบัติที่ดี การสร้างโอกาสทางการศึกษาสู่อาชีพการท่องเที่ยวและบริการ สำหรับนักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง (กสศ.)”** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวม แลกเปลี่ยน และถอดบทเรียนองค์ความรู้จากการดำเนินงานของผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และภาคีเครือข่าย ครอบคลุมกระบวนการสร้างโอกาสทางการศึกษา การดูแลและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ เพื่อนำองค์ความรู้มาสังเคราะห์เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สำหรับใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและขยายผลสู่การดำเนินงานในอนาคต

วิทยาลัยชุมชนสตูลหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา สถานประกอบการ และภาคีเครือข่าย สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนส่งเสริมการมีงานทำ การสร้างรายได้ และการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ครอบครัว และชุมชนจังหวัดสตูลอย่างยั่งยืน

วิทยาลัยชุมชนสตูล
25 กรกฎาคม 2569

สารบัญ

เรื่อง **หน้า**

คำนำ ก
สารบัญ ข
บทที่ 1 บทนำ แนวคิด และความสำคัญของการสร้างโอกาสทางการศึกษา 1
บทที่ 2 แนวคิด หลักการ และกระบวนการดำเนินงานโครงการ 8
บทที่ 3 การจัดการความรู้และการถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน 20
บทที่ 4 องค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีในการสร้างโอกาสทางการศึกษาสู่อาชีพ 32
บทที่ 5 การติดตาม ประเมินผล และการพัฒนาต่อยอด 41
บรรณานุกรม 54
ภาคผนวก 55
ภาคผนวก ก 56
- การถอดความรู้จากผู้รู้ในหน่วยงาน (Tacit Knowledge to Explicit Knowledge)

แนวปฏิบัติที่ดี การสร้างโอกาสทางการศึกษาสู่อาชีพการท่องเที่ยวและบริการ
สำหรับนักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง (กสศ.)

บทที่ 1 บทนำ แนวคิด และความสำคัญของการสร้างโอกาสทางการศึกษา

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เศรษฐกิจ และสังคม เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพยังมีความแตกต่างกันตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และโอกาสของแต่ละครัวเรือน โดยเฉพาะเยาวชนจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยหรือขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุนทางการศึกษา ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การส่งเสริมให้เยาวชนกลุ่มดังกล่าวได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเหมาะสม จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลและสร้างโอกาสในการก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพ

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 (SDG 4: Quality Education) ซึ่งมุ่งสร้างหลักประกันให้ทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม รวมถึงส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาด้านเทคนิคอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายเหมาะสม ตลอดจนการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ และเป้าหมายที่ 10 (SDG 10: Reduced Inequalities) ซึ่งมุ่งลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรม (United Nations, 2026)

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ทั้งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล หมู่เกาะ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น การท่องเที่ยวจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ โดยข้อมูลในเอกสารโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงของวิทยาลัยชุมชนสตูลระบุว่า จังหวัดสตูลมีรายได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2568 จำนวน 9,069.42 ล้านบาท สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นโอกาสในการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในจังหวัด (วิทยาลัยชุมชนสตูล, 2569)

จากบริบทดังกล่าว วิทยาลัยชุมชนสตูลได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ โดยเฉพาะสาขาการท่องเที่ยวและการบริการ ซึ่งเป็นสาขาที่มีความเชื่อมโยงกับศักยภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัด ควบคู่กับการสร้างโอกาสให้เยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงการศึกษาระดับอนุปริญญาที่มีคุณภาพ จึงได้ดำเนินโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2569 สำหรับสถานศึกษาทั่วไป ประเภททุน 2 ปี (ปวส./อนุปริญญา) โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ภายใต้สัญญาเลขที่ 69-0138 รหัสโครงการ 69-083-00215 เพื่อสนับสนุนนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้มีโอกาสศึกษาต่อในหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ จำนวน 20 คน (วิทยาลัยชุมชนสตูล, 2569)

การดำเนินงานโครงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ตั้งแต่การค้นหาและคัดกรองนักศึกษาที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ การสนับสนุนทุนและสวัสดิการ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาโดยใช้ SATUN MODEL และกิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5) ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการ

จัดการเรียนรู้ที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-Based Education: OBE) และการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รวมถึงการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work-integrated Learning: WiL) เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวและบริการ สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะวิชาชีพ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ โครงการยังมุ่งสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน โรงเรียนเครือข่าย และชุมชน เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการเชื่อมโยงนักศึกษาสู่การมีงานทำหรือการประกอบอาชีพอิสระ อันจะนำไปสู่การพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง (วิทยาลัยชุมชนสตูล, 2569)

ด้วยเหตุนี้ วิทยาลัยชุมชนสตูลจึงให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เรื่อง “การสร้างโอกาสทางการศึกษาสู่อาชีพการท่องเที่ยวและบริการ สำหรับนักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง (กสศ.)” เพื่อรวบรวม แลกเปลี่ยน และถอดบทเรียนจากประสบการณ์การดำเนินงานของผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และภาคีเครือข่าย นำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่เป็นระบบ ครอบคลุมกระบวนการสร้างโอกาสทางการศึกษา การดูแลช่วยเหลือนักศึกษา การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ การจัดการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ และการส่งเสริมโอกาสในการมีงานทำ เพื่อพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สำหรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและขยายผลสู่การดำเนินงานในอนาคตอย่างยั่งยืน

1.2 สภาพปัญหาและความจำเป็นในการสร้างโอกาสทางการศึกษา

การสร้างโอกาสทางการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เนื่องจากความแตกต่างด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลต่อความสามารถในการเข้าถึงการศึกษาและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะเยาวชนจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อยหรืออยู่ในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งอาจประสบปัญหาในการศึกษาต่อระดับที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ การสนับสนุนทุนการศึกษาและการจัดระบบช่วยเหลือที่เหมาะสมจึงมีความจำเป็น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษา พัฒนาศักยภาพ และมีโอกาสก้าวเข้าสู่การประกอบอาชีพได้อย่างเท่าเทียม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในข้อเสนอโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงของวิทยาลัยชุมชนสตูล สามารถจำแนกสภาพปัญหาและความจำเป็นในการดำเนินงานได้ดังนี้

1.2.1 ข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและการเข้าถึงการศึกษา

เยาวชนจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยหรือขาดแคลนทุนทรัพย์มีข้อจำกัดในการรับภาระค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งค่าเล่าเรียน ค่าเดินทาง ค่าอาหาร ค่าอุปกรณ์การเรียน และค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต การขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุนดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาต่อในระดับอนุปริญญา การสนับสนุนทุนการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการลดภาระทางเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสให้เยาวชนกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

1.2.2 ความจำเป็นในการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมความต่อเนื่องทางการศึกษา

การสนับสนุนทุนการศึกษาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากนักศึกษาอาจมีความแตกต่างด้านพื้นฐานความรู้ ทักษะการเรียนรู้ สภาพความเป็นอยู่ และปัญหาส่วนบุคคล สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือที่ครอบคลุมทั้งด้านการเรียน

เศรษฐกิจ สวัสดิภาพ และการให้คำปรึกษา เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลต่อการเรียนและสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

1.2.3 ความแตกต่างด้านพื้นฐานความรู้และทักษะวิชาชีพ

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในระดับอนุปริญญามีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะทักษะด้านภาษา เทคโนโลยีดิจิทัล การสื่อสาร และความรู้พื้นฐานด้านการท่องเที่ยวและบริการ การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจัดกิจกรรมปรับพื้นฐาน การสอนเสริม และการพัฒนาทักษะที่จำเป็น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาสมรรถนะตามผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรได้

1.2.4 ความจำเป็นในการพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการต้องการบุคลากรที่มีความรู้ทางวิชาการและทักษะการปฏิบัติงาน สามารถสื่อสาร ให้บริการ ทำงานร่วมกับผู้อื่น แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และปรับตัวต่อสถานการณ์การทำงานได้ การจัดการศึกษาจึงต้องเชื่อมโยงการเรียนรู้ในสถานศึกษากับการปฏิบัติงานจริง โดยอาศัยความร่วมมือจากสถานประกอบการเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่สอดคล้องกับลักษณะงานและความต้องการของผู้ประกอบการ

1.2.5 ความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ

การพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมด้านวิชาชีพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งสถานศึกษา สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อสนับสนุนแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การพัฒนาทักษะอาชีพ และการเชื่อมโยงสู่ตลาดแรงงาน รวมถึงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระและการเป็นผู้ประกอบการ

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว การดำเนินโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงจึงต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา การดูแลช่วยเหลือระหว่างศึกษา การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ ไปจนถึงการเตรียมความพร้อมสู่การมีงานทำ โดยมีการจัดการความรู้เป็นกลไกสำคัญในการรวบรวมและพัฒนาประสบการณ์จากการดำเนินงานให้เป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง

1.3 บริบทการท่องเที่ยวและบริการของจังหวัดสตูล

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันที่มีทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล หมู่เกาะ ชายฝั่งทะเล ภูเขา ระบบนิเวศ และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ส่งผลให้จังหวัดสตูลมีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวทางทะเล และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน ผู้ประกอบการ และชุมชนในพื้นที่

แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญของจังหวัดสตูล ได้แก่ อุทยานแห่งชาติตะรุเตา เกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดัง เกาะราวี และพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาและวัฒนธรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัด ทรัพยากรเหล่านี้เป็นต้นทุนสำคัญในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ตลอดจนส่งเสริมการกระจายรายได้สู่ชุมชนและผู้ประกอบการท้องถิ่น (สำนักงานสถิติจังหวัดสตูล, ม.ป.ป.)

ข้อมูลสถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูลสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมดังกล่าว โดยข้อมูลปี พ.ศ. 2568 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งอ้างอิงข้อมูลกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ระบุว่า จังหวัดสตูลมีผู้เยี่ยมเยือนรวม 2,391,171 คน และมีรายได้จากผู้เยี่ยมเยือน 13,440.61 ล้านบาท

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงบทบาทของการท่องเที่ยวในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรที่มีสมรรถนะรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการในพื้นที่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2569) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการของจังหวัดสตูลครอบคลุมกิจกรรมและอาชีพที่เกี่ยวข้องหลายด้าน ได้แก่

1.3.1 ธุรกิจที่พักและการบริการ

ประกอบด้วยโรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ และสถานประกอบการด้านที่พัก ซึ่งต้องการบุคลากรที่มีทักษะด้านการต้อนรับ การบริการลูกค้า การจัดการห้องพัก การสื่อสาร และการดูแลความปลอดภัยของผู้เข้าพัก

1.3.2 ธุรกิจนำเที่ยวและการบริการนักท่องเที่ยว

ประกอบด้วยบริษัทนำเที่ยว ผู้ประกอบการนำเที่ยวทางทะเล ธุรกิจเรือโดยสาร และผู้ให้บริการนำเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งต้องการบุคลากรที่มีความรู้ด้านการจัดโปรแกรมนำเที่ยว การประสานงาน การให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การดูแลนักท่องเที่ยว และการแก้ไขปัญหาระหว่างการเดินทาง

1.3.3 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวชุมชน

เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม บุคลากรจึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรในพื้นที่ การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความยั่งยืน

1.3.4 ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม

ประกอบด้วยร้านอาหาร ร้านกาแฟ และธุรกิจบริการอาหารที่รองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องการบุคลากรที่มีทักษะด้านการบริการ การจัดการอาหารและเครื่องดื่ม สุขอนามัย การสื่อสาร และการสร้างความประทับใจแก่ผู้รับบริการ

1.3.5 การประกอบอาชีพและธุรกิจบริการในชุมชน

เป็นการนำทรัพยากรและอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นสินค้า บริการ และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน การจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น การให้บริการนำเที่ยว และกิจกรรมเรียนรู้วิถีชุมชน ซึ่งเป็นช่องทางในการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

จากบริบทดังกล่าว วิทยาลัยชุมชนสตูลจึงกำหนดทิศทางการพัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยวและการบริการ โดยมุ่งให้การจัดการศึกษามีความเชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงานและศักยภาพของพื้นที่ การจัดการเรียนรู้จึงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะภายในห้องเรียน แต่ให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติและการเรียนรู้จากสถานประกอบการจริง เช่น ธุรกิจที่พัก รีสอร์ทบนเกาะหลีเป๊ะ และบริษัทนำเที่ยว เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์การทำงานและพัฒนาสมรรถนะที่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้

ดังนั้น การพัฒนานักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ จึงเป็นการเชื่อมโยงเป้าหมายด้านความเสมอภาคทางการศึกษาเข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนากำลังคนและสร้างโอกาสทางอาชีพให้แก่เยาวชนในจังหวัดสตูล

1.4 แนวคิดการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

การสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา (Educational Equity) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้บุคคลทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงการศึกษาและได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเหมาะสม โดยไม่ถูกจำกัดด้วยฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม เพศ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม หรือข้อจำกัดส่วนบุคคล ทั้งนี้ การสร้างความเสมอภาคไม่ได้หมายถึงการจัดสรรทรัพยากรให้ทุกคนในรูปแบบเดียวกัน แต่เป็นการจัดสรรการ

สนับสนุนให้สอดคล้องกับความจำเป็นและบริบทของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เกิดโอกาสในการเรียนรู้และผลลัพธ์ทางการศึกษาที่เป็นธรรม

UNESCO ให้ความสำคัญกับการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) และความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมุ่งขจัดอุปสรรคที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงการศึกษา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ภาษา วัฒนธรรม และความสามารถ พร้อมเน้นหลักการที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสำคัญและควรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม (UNESCO, 2017)

แนวคิดการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาสามารถอธิบายผ่านประเด็นสำคัญ ดังนี้

1.4.1 การสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา (Equitable Access to Education)

เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยลดอุปสรรคด้านค่าใช้จ่ายและข้อจำกัดทางสังคม ผ่านการสนับสนุนทุนการศึกษา การประชาสัมพันธ์โอกาสทางการศึกษา และการค้นหาเยาวชนกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง

1.4.2 การสนับสนุนตามความจำเป็นของผู้เรียน (Equitable Support)

เป็นการจัดสรรทรัพยากรและความช่วยเหลือให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล เช่น การสนับสนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษา การจัดสวัสดิการ การให้คำปรึกษา การดูแลสุขภาพจิต การปรับพื้นฐานความรู้ และการจัดสอนเสริม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

1.4.3 การส่งเสริมคุณภาพและผลลัพธ์การเรียนรู้ (Quality Learning Outcomes)

เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะ และสมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มความสามารถ

1.4.4 การพัฒนาทักษะเพื่อการมีงานทำ (Skills for Employment)

เป็นการเชื่อมโยงการจัดการศึกษากับการพัฒนาทักษะวิชาชีพและทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติจริง การเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ และการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าสู่ตลาดแรงงานและการมีรายได้

1.4.5 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย (Multi-sectoral Participation)

เป็นการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชน และภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ทั้งด้านการสนับสนุนทรัพยากร การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการเชื่อมโยงสู่การมีงานทำ

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 โดยเฉพาะเป้าหมายย่อย 4.3 ซึ่งมุ่งให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาเทคนิค อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม เป้าหมายย่อย 4.4 ซึ่งมุ่งเพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะด้านเทคนิคและวิชาชีพเพื่อการจ้างงาน และเป้าหมายย่อย 4.5 ซึ่งมุ่งขจัดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอบรมของกลุ่มเปราะบาง (United Nations, 2026)

สำหรับวิทยาลัยชุมชนสตูล แนวคิดการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาถูกนำมาประยุกต์ใช้ผ่านโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง โดยมุ่งสนับสนุนเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้สามารถศึกษาต่อระดับอนุปริญญา พร้อมจัดระบบดูแลช่วยเหลือและพัฒนาทักษะวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสสำเร็จการศึกษาและก้าวเข้าสู่การประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

1.5 วัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ เรื่อง “การสร้างโอกาสทางการศึกษาสู่อาชีพการท่องเที่ยวและบริการ สำหรับนักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง (กสศ.)” มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ แลกเปลี่ยน และถอดบทเรียนจากประสบการณ์การดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนสตูล ตลอดจนสังเคราะห์องค์ความรู้ให้เป็นระบบ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาและขยายผลสู่การดำเนินงานในอนาคต โดยกำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้

1) เพื่อรวบรวมและจัดระบบองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส ผ่านโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงของวิทยาลัยชุมชนสตูล

2) เพื่อถอดบทเรียนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการค้นหา คัดกรอง คัดเลือก และการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาทุน รวมถึงการประยุกต์ใช้ SATUN MODEL และกิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5)

3) เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะวิชาชีพของนักศึกษาผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติจริง และการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน

4) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในการพัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยวและบริการ

5) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีในการสร้างโอกาสทางการศึกษาสู่อาชีพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและขยายผลสู่สาขาวิชาหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.6 ขอบเขตการจัดการความรู้

การจัดการความรู้เรื่องนี้กำหนดขอบเขตการดำเนินงานให้ครอบคลุมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนสู่การประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวและบริการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษารวบรวมและถอดบทเรียนองค์ความรู้จากกระบวนการดำเนินงานโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ประกอบด้วย

1) การสร้างโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การค้นหา การคัดกรอง และการคัดเลือกนักศึกษาทุน
2) การดูแลช่วยเหลือนักศึกษา ได้แก่ การจัดสวัสดิการ การดูแลความเป็นอยู่ การให้คำปรึกษา การติดตามผลการเรียน และการป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษา
3) การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ได้แก่ การปรับพื้นฐานความรู้ การสอนเสริม การพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะดิจิทัล และทักษะวิชาชีพ
4) การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบ OBE, Active Learning และ WiL
5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ การประสานงานกับสถานประกอบการและภาคีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

6) การส่งเสริมโอกาสการมีงานทำ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และการติดตามผู้สำเร็จการศึกษา

1.6.2 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

มุ่งเน้นกลุ่มนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อเข้าศึกษาในระดับอนุปริญญา สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ วิทยาลัยชุมชนสตูล จำนวน 20 คน รวมถึงบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ

1.6.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ครอบคลุมพื้นที่ดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนสตูลและสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวและบริการในจังหวัดสตูล โดยเอกสารโครงการระบุพื้นที่เรียนรู้และฝึกปฏิบัติงานจริง เช่น แหล่งท่องเที่ยวบนเกาะหลีเป๊ะ ธุรกิจรีสอร์ท และบริษัทนำเที่ยว

1.6.4 ขอบเขตด้านกระบวนการจัดการความรู้

ดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้จากเอกสารโครงการและหลักฐานการดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ การถอดบทเรียน การวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ การจัดทำเอกสารความรู้ และการเผยแพร่เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

1.6.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา

กำหนดกรอบการจัดการความรู้โดยอ้างอิงการดำเนินงานโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาตลอดกระบวนการศึกษา ตั้งแต่การเข้าถึงทุนการศึกษา การดูแลระหว่างศึกษา การพัฒนาทักษะวิชาชีพ จนถึงการเตรียมความพร้อมสู่การมีงานทำ

1.7 กลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การดำเนินงานเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาสู่อาชีพการท่องเที่ยวและบริการจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยแต่ละภาคส่วนมีบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	บทบาทและหน้าที่
ผู้บริหารวิทยาลัยชุมชนสตูล	กำหนดนโยบาย ทิศทางการดำเนินงาน สนับสนุนทรัพยากร และกำกับติดตามโครงการ
คณะทำงานโครงการ	วางแผน ประสานงาน ดำเนินงาน และติดตามผลตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย
อาจารย์ผู้รับผิดชอบและอาจารย์ที่ปรึกษา	จัดการเรียนรู้ ดูแลช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ติดตามพัฒนาการ และส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา
นักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง	เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาทักษะวิชาชีพ ฝึกประสบการณ์ และเตรียมความพร้อมสู่การประกอบอาชีพ
กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)	สนับสนุนทุนการศึกษา ทรัพยากร และส่งเสริมการดำเนินงานเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา
สถานประกอบการ	สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ถ่ายทอดประสบการณ์

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	บทบาทและหน้าที่
	การทำงาน และเชื่อมโยงสู่โอกาสการจ้างงาน
โรงเรียนเครือข่ายและชุมชน	สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ ค้นหา และส่งต่อเยาวชนกลุ่มเป้าหมายเข้าสู่โครงการ
หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน	สนับสนุนทรัพยากร องค์ความรู้ และความร่วมมือในการพัฒนากำลังคนและส่งเสริมการมีงานทำ

กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวมีบทบาทเชื่อมโยงกันตั้งแต่การสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา การสนับสนุนทรัพยากรและการดูแลนักศึกษา การจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะวิชาชีพ ตลอดจนการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ โดยวิทยาลัยชุมชนสตูลทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการประสานความร่วมมือและขับเคลื่อนกระบวนการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อให้การจัดการศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ตลาดแรงงาน และบริบทการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2 แนวคิด หลักการ และกระบวนการดำเนินงานโครงการ

การดำเนินงานโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงของวิทยาลัยชุมชนสตูล เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้แก่เยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส ควบคู่กับการพัฒนาความรู้ ทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้จริง โดยอาศัยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) สถานประกอบการ และภาคีเครือข่ายในพื้นที่

การดำเนินงานดังกล่าวตั้งอยู่บนแนวคิดการจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การสร้างโอกาสทางการศึกษานำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพและการมีงานทำอย่างเป็นรูปธรรม

2.1 แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ

2.1.1 แนวคิดการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา

การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นแนวคิดที่มุ่งให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึงความแตกต่างด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อจำกัดของผู้เรียนแต่ละบุคคล การดำเนินงานจึงต้องให้ความสำคัญกับการลดอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษา การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น และการจัดระบบช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษา

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับภารกิจของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาศักยภาพตามความสามารถ โดยการสนับสนุนมิได้จำกัดอยู่เพียงการให้ทุนการศึกษา แต่ครอบคลุมถึงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ และการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ

วิทยาลัยชุมชนสตูลนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง โดยมุ่งสนับสนุนเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้สามารถเข้าศึกษาในระดับอนุปริญญา สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ จำนวน 20 คน พร้อมทั้งจัดระบบสนับสนุนด้านทุนการศึกษา สวัสดิการ การปรับพื้นฐานความรู้ การดูแลช่วยเหลือ และการพัฒนาทักษะวิชาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ (วิทยาลัยชุมชนสตูล, 2569)

การสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาจึงครอบคลุมกระบวนการสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่

1) การสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา โดยประชาสัมพันธ์และค้นหาเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้สามารถเข้าถึงทุนการศึกษาและหลักสูตรที่มีคุณภาพ
2) การสนับสนุนให้ผู้เรียนคงอยู่ในระบบการศึกษา โดยจัดสวัสดิการ ระบบดูแลช่วยเหลือ การให้คำปรึกษา และการสนับสนุนด้านวิชาการตามความจำเป็น
3) การสร้างโอกาสหลังสำเร็จการศึกษา โดยพัฒนาทักษะวิชาชีพและเชื่อมโยงผู้เรียนกับสถานประกอบการและตลาดแรงงาน

แนวคิดนี้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 ว่าด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพ และเป้าหมายที่ 10 ว่าด้วยการลดความเหลื่อมล้ำ (United Nations, 2015)

2.1.2 แนวคิดการพัฒนากำลังคนด้านอาชีพและสมรรถนะวิชาชีพ

การพัฒนากำลังคนด้านอาชีพเป็นกระบวนการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในสาขาอาชีพ โดยเน้นการเชื่อมโยงการจัดการศึกษากับความต้องการของตลาดแรงงานและบริบททางเศรษฐกิจของพื้นที่

สมรรถนะวิชาชีพ (Professional Competency) หมายถึง ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลเพื่อปฏิบัติงานตามมาตรฐานของอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาสมรรถนะจึงต้องประกอบด้วยการเรียนรู้ภาคทฤษฎี การฝึกปฏิบัติ การแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริง และการประเมินความสามารถจากการปฏิบัติงาน

สำหรับสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพมีความสำคัญต่อการเตรียมกำลังคนให้สามารถปฏิบัติงานในธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม และธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง โดยสมรรถนะที่จำเป็นประกอบด้วย

- ความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ
- ทักษะการสื่อสารและการใช้ภาษาต่างประเทศ
- ทักษะการต้อนรับและการให้บริการ
- ทักษะการทำงานเป็นทีมและการประสานงาน
- ทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
- ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน
- คุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และจิตบริการ
- ความสามารถในการประยุกต์ใช้ทรัพยากรและอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อสร้างคุณค่าทางการท่องเที่ยว

วิทยาลัยชุมชนสตูลนำแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพมาใช้ในการจัดการศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ในหลักสูตรกับการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการจริง เพื่อให้นักศึกษาสามารถพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานในจังหวัดสตูล (วิทยาลัยชุมชนสตูล, 2569)

2.1.3 แนวคิดการจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-Based Education: OBE)

การจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-Based Education: OBE) เป็นแนวคิดการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่ผู้เรียนต้องสามารถแสดงให้เห็นเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจน และออกแบบหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่กำหนดไว้

การจัดการศึกษาแบบ OBE มีหลักการสำคัญ คือ การเริ่มต้นจากการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน จากนั้นจึงออกแบบเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผลให้สอดคล้องกัน โดยมุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และแสดงสมรรถนะได้จริง ไม่จำกัดอยู่เพียงการจดจำเนื้อหาหรือการสอบวัดความรู้เท่านั้น (Spady, 1994; ฐิติมา ญาณวงษา และคณะ, 2564)

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาแบบ OBE ประกอบด้วย

1. การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes)

กำหนดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ผู้เรียนต้องมีเมื่อสำเร็จการศึกษา โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความต้องการของตลาดแรงงาน และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process Design)

ออกแบบกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการคิดวิเคราะห์ การลงมือปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง

3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment and Evaluation)

กำหนดวิธีการประเมินที่สามารถสะท้อนความสามารถของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งการประเมินความรู้ การประเมินทักษะปฏิบัติ การประเมินชิ้นงาน และการประเมินสมรรถนะจากสถานการณ์การทำงาน

4. การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา (Continuous Improvement)

นำผลการประเมินและข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้เรียน อาจารย์ผู้สอน และสถานประกอบการมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

ในการดำเนินโครงการของวิทยาลัยชุมชนสตูล ได้นำแนวคิด OBE มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การพัฒนานักศึกษามุ่งเน้นผลลัพธ์ด้านความรู้ ทักษะวิชาชีพ ทักษะชีวิต และความสามารถในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ (วิทยาลัยชุมชนสตูล, 2569)

2.1.4 แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น โดยผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปราย ทดลอง ลงมือปฏิบัติ และสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง ผู้สอนทำหน้าที่ออกแบบกิจกรรม อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีลักษณะสำคัญ ได้แก่

1) การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและประสบการณ์จริง
2) การส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหา
3) การเรียนรู้ร่วมกันและการทำงานเป็นทีม
4) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการอภิปราย
5) การใช้สถานการณ์จำลองและกรณีศึกษา
6) การสะท้อนผลการเรียนรู้และประเมินตนเอง

สำหรับการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและบริการ การใช้ Active Learning สามารถดำเนินการผ่านกิจกรรมจำลองสถานการณ์การให้บริการ การฝึกการต้อนรับนักท่องเที่ยว การจัดทำโปรแกรมนำเที่ยว การฝึกสื่อสารภาษาต่างประเทศ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการทำงานเป็นทีม กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีกับการปฏิบัติงานและพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

วิทยาลัยชุมชนสตูลกำหนดให้การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมการใช้กิจกรรม Active Learning และการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะที่สอดคล้องกับบริบทของการทำงานจริง (วิทยาลัยชุมชนสตูล, 2569)

2.1.5 แนวคิดการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work-integrated Learning: WiL)

การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work-integrated Learning: WiL) เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ทางวิชาการกับประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการหรือบริบทการทำงานจริง โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน พัฒนาทักษะวิชาชีพ และเรียนรู้สภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างเป็นระบบ

สำนักงานกำกับคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งออสเตรเลีย (TEQSA) อธิบายว่า Work-integrated Learning เป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ในบริบทของการทำงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของข้อกำหนดรายวิชาหรือหลักสูตร โดยอาจดำเนินการในรูปแบบการฝึกงาน การฝึกปฏิบัติวิชาชีพ การลงพื้นที่การปฏิบัติงานภายใต้การกำกับดูแล หรือการเรียนรู้ร่วมกับผู้ประกอบการ (TEQSA, 2022)

การจัดการศึกษาแบบ WiL มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

1. ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อกำหนดลักษณะงาน แหล่งฝึกประสบการณ์ และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของอาชีพ

2. การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน

กำหนดความรู้และทักษะที่ผู้เรียนต้องได้รับจากการฝึกปฏิบัติ โดยเชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรและรายวิชา

3. การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง

เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงาน ระบบการให้บริการ วัฒนธรรมองค์กร และการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของสถานประกอบการ

4. การนิเทศและการให้คำปรึกษา

อาจารย์นิเทศและพี่เลี้ยงในสถานประกอบการทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ติดตามพัฒนาการ และประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน

5. การสะท้อนผลและประเมินประสบการณ์การทำงาน

ผู้เรียนรวบรวมประสบการณ์ วิเคราะห์ปัญหา สรุปบทเรียน และนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์และพี่เลี้ยงไปพัฒนาความสามารถในการทำงาน

สำหรับวิทยาลัยชุมชนสตูล การจัดการเรียนรู้แบบ WiL เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับอาชีพ โดยกำหนดให้มีการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการจริง เช่น แหล่งท่องเที่ยวบนเกาะหลีเป๊ะ รีสอร์ท และบริษัทนำเที่ยว เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการทำงานและพัฒนาสมรรถนะด้านการท่องเที่ยวและบริการจากประสบการณ์จริง (วิทยาลัยชุมชนสตูล, 2569)

2.1.6 แนวคิดการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษา

การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาเป็นกระบวนการสนับสนุนผู้เรียนอย่างรอบด้าน เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพกาย สุขภาพจิต พื้นฐานการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมของผู้เรียน

การดูแลช่วยเหลือนักศึกษาทุนจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการศึกษาข้อมูลรายบุคคล การติดตามความก้าวหน้าทางการเรียน การให้คำปรึกษา การจัดสวัสดิการ และการประสานความช่วยเหลือเมื่อพบปัญหา เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจส่งผลต่อการคงอยู่ในระบบการศึกษาและการสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด

วิทยาลัยชุมชนสตูลพัฒนาระบบดูแลความเป็นอยู่และช่วยเหลือนักศึกษาผ่าน SATUN MODEL ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่กำหนดองค์ประกอบไว้ 6 ด้าน ได้แก่

1) หลักการ (Principles)
2) วัตถุประสงค์ (Objectives)
3) ด้านกระบวนการ (Process) ด้วย SATUN MODEL
4) ผลลัพธ์ที่คาดหวัง (Outcome)
5) การวัดและประเมินผล (Measurement and Evaluation)
6) เงื่อนไขส่งเสริมความสำเร็จ (Success Conditions)

นอกจากนี้ รูปแบบดังกล่าวยังประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอนตามแผนภาพในเอกสารโครงการ โดยมุ่งให้การดูแลช่วยเหลือนักศึกษามีความต่อเนื่องและสามารถติดตามประเมินผลได้

การดำเนินงานตาม SATUN MODEL เชื่อมโยงกับกิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5) ซึ่งกำหนดให้อาจารย์ทำหน้าที่ดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด โดยติดตามทั้งด้านการเรียน การดำเนินชีวิต และปัญหาส่วนบุคคล ตลอดจนมีการประชุมอาจารย์ผู้สอนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและแจ้งปัญหาของนักศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบและดำเนินการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้รับทุนเพื่อใช้ติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนและความเป็นอยู่ การสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การจัดสอนปรับพื้นฐานในรายวิชาภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยี และวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดสอนเสริมและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตตามความจำเป็น (วิทยาลัยชุมชนสตูล, 2569)

2.1.7 แนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM)

การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เป็นกระบวนการบริหารจัดการองค์ความรู้ภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การค้นหา รวบรวม สร้าง แลกเปลี่ยน จัดเก็บ ถ่ายทอด และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และนำไปพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานขององค์กรอย่างต่อเนื่อง

ความรู้ในองค์กรสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge)

เป็นความรู้ที่สามารถอธิบาย ถ่ายทอด และจัดเก็บในรูปแบบเอกสารหรือสื่อได้ เช่น คู่มือการปฏิบัติงาน แผนการจัดการเรียนรู้ ระเบียบ ขั้นตอนการดำเนินงาน แบบประเมิน และรายงานผลการดำเนินโครงการ

2. ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge)

เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และการปฏิบัติงานของบุคคล ซึ่งอาจไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นเอกสารได้โดยตรง เช่น เทคนิคการดูแลนักศึกษาที่มีปัญหา วิธีการให้คำปรึกษา การประสานงานกับสถานประกอบการ และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

Nonaka และ Takeuchi (1995) เสนอแนวคิดการสร้างความรู้ในองค์กรผ่านกระบวนการ SECI ซึ่งประกอบด้วย 4 กระบวนการ ได้แก่

- Socialization: การแลกเปลี่ยนความรู้ฝังลึกผ่านประสบการณ์และการทำงานร่วมกัน
- Externalization: การถ่ายทอดความรู้ฝังลึกออกมาเป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง

- Combination: การรวบรวมและเชื่อมโยงความรู้ที่ชัดแจ้งจากหลายแหล่ง
- Internalization: การนำความรู้ที่จัดระบบแล้วไปเรียนรู้และประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

สำหรับการดำเนินงานโครงการของวิทยาลัยชุมชนสตูล การจัดการความรู้มีบทบาทในการรวบรวมประสบการณ์จากผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการ อาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษา และสถานประกอบการ โดยเฉพาะองค์ความรู้เกี่ยวกับการคัดเลือกนักศึกษา การดูแลช่วยเหลือ การจัดการเรียนรู้แบบ WiL และการส่งเสริมการมีงานทำ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการดำเนินงานที่สามารถถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ได้

2.2 หลักการดำเนินงานโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง

การดำเนินงานโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2569 ของวิทยาลัยชุมชนสตูล ยึดหลักการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเสมอภาคและเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพให้แก่เยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ โดยบูรณาการการสนับสนุนทุนการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ การดูแลช่วยเหลือนักศึกษา และการสร้างความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมและสถานประกอบการ

หลักการดำเนินงานประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.2.1 หลักการสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

มุ่งสนับสนุนให้เยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงการศึกษาระดับอนุปริญญาที่มีคุณภาพ โดยพิจารณาคุณสมบัติและความจำเป็นของผู้รับทุนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีการประชาสัมพันธ์และค้นหากลุ่มเป้าหมายผ่านสถานศึกษาและชุมชน ตลอดจนดำเนินการคัดกรองและคัดเลือกอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม

2.2.2 หลักการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาอย่างรอบด้าน

มุ่งให้ความช่วยเหลือนักศึกษาทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สวัสดิการ ความเป็นอยู่ และสุขภาพจิต โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือที่มีการติดตามนักศึกษาเป็นรายบุคคล มีอาจารย์ที่ปรึกษาและเครือข่ายผู้ดูแล ตลอดจนมีระบบข้อมูลเพื่อใช้ติดตามและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง

2.2.3 หลักการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

มุ่งพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและความต้องการของตลาดแรงงาน โดยใช้แนวทาง OBE และ Active Learning ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะวิชาชีพ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

2.2.4 หลักการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

มุ่งเชื่อมโยงการเรียนรู้ภาคทฤษฎีกับการปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริง ผ่านการจัดการศึกษาแบบ WiL เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การทำงาน เรียนรู้มาตรฐานการให้บริการ ระบบการทำงาน และวัฒนธรรมองค์กร ตลอดจนพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานตามบริบทของอาชีพ

2.2.5 หลักการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยชุมชนสตูล กสศ. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถานประกอบการ โรงเรียนเครือข่าย และชุมชน ในการสนับสนุนทรัพยากร องค์ความรู้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการเชื่อมโยงนักศึกษาสู่โอกาสการมีงานทำ

2.2.6 หลักการติดตามและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

มุ่งติดตามความก้าวหน้าของนักศึกษาและผลการดำเนินงานโครงการอย่างเป็นระบบ โดยใช้ข้อมูลการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม ผลการฝึกปฏิบัติงาน และข้อมูลการมีงานทำเป็นส่วนประกอบในการประเมิน เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการดำเนินงานและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.3 กรอบแนวคิดการดำเนินงานโครงการ

วิทยาลัยชุมชนสตูลกำหนดกรอบแนวคิดการดำเนินงานโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2569 โดยเชื่อมโยงปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการสร้างโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยวและบริการได้อย่างเป็นระบบ

กรอบแนวคิดการดำเนินงาน (Input–Process–Output–Outcome–Impact)

1. ปัจจัยนำเข้า (Input)
    - นักศึกษาขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส 20 คน
    - ทุนสนับสนุนจาก กสศ. และวิทยาลัย
    - ผู้บริหาร คณะทำงาน อาจารย์ และบุคลากร
    - เครือข่ายสถานประกอบการและความต้องการกำลังคนในพื้นที่
2. กระบวนการดำเนินงาน (Process)
    - การค้นหาและคัดเลือกนักศึกษาทุน
    - การดูแลช่วยเหลือด้วย SATUN MODEL
    - การพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ OBE, Active Learning
    - การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติแบบ WiL
    - การสร้างเครือข่ายและส่งเสริมโอกาสการมีงานทำ
3. ผลผลิต (Output)
    - นักศึกษาได้รับทุนและได้รับการดูแลช่วยเหลือ
    - นักศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพ
    - นักศึกษาได้รับประสบการณ์จากสถานประกอบการ
    - เกิดความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับภาคีเครือข่าย
4. ผลลัพธ์ (Outcome)
    - นักศึกษามีสมรรถนะตรงตามความต้องการของอาชีพ
    - นักศึกษามีโอกาสสำเร็จการศึกษาตามกำหนด
    - ผู้สำเร็จการศึกษามีโอกาสเข้าสู่ตลาดแรงงาน
    - สามารถประกอบอาชีพและสร้างรายได้
5. ผลกระทบ (Impact)
    - ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
    - เพิ่มโอกาสการมีงานทำและสร้างรายได้
    - พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและครอบครัว
    - พัฒนากำลังคนรองรับเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูล

ที่มา: สังเคราะห์จากกรอบแนวคิดการดำเนินงานโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2569 วิทยาลัยชุมชนสตูล

2.4 กระบวนการดำเนินงานโครงการ

การดำเนินงานโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2569 ของวิทยาลัยชุมชนสตูล กำหนดขอบเขตการดำเนินงานสำหรับนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ระดับอนุปริญญา สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ จำนวน 20 คน ดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดสตูล ครอบคลุมทั้งภายในวิทยาลัยและสถานประกอบการจริง โดยมีระยะเวลาการสนับสนุนทุนตลอดหลักสูตร 2 ปี 6 เดือน

การดำเนินงานแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

2.4.1 ระยะที่ 1 การค้นหาและคัดเลือกนักศึกษาทุน

เป็นกระบวนการเริ่มต้นในการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส โดยมุ่งให้กลุ่มเป้าหมายได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโครงการและสามารถเข้าถึงการสมัครรับทุนได้อย่างทั่วถึง มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) การประชาสัมพันธ์และแนะแนวการศึกษา

ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการและแนะแนวการศึกษาผ่านสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและชุมชน เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับทุนการศึกษา หลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ คุณสมบัติผู้สมัคร และสิทธิประโยชน์ที่ผู้รับทุนจะได้รับ

2) การค้นหาและคัดกรองกลุ่มเป้าหมาย

ดำเนินการค้นหาและคัดกรองเยาวชนที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ของโครงการ โดยพิจารณาข้อมูลด้านรายได้ของครัวเรือน สถานะทางสังคม และความจำเป็นในการได้รับการสนับสนุนทางการศึกษา เพื่อให้การจัดสรรทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

3) การตรวจสอบข้อมูลและพิจารณาคุณสมบัติ

รวบรวมข้อมูลและเอกสารประกอบการสมัคร ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

4) การคัดเลือกนักศึกษาทุน

จัดตั้งคณะกรรมการคัดเลือกซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากวิทยาลัย กสศ. และชุมชน เพื่อร่วมพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยยึดหลักความโปร่งใส ความเป็นธรรม และการคำนึงถึงความจำเป็นในการได้รับทุนการศึกษา

ผลจากกระบวนการดังกล่าวมุ่งให้ได้ผู้รับทุนที่มีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ จำนวน 20 คน เพื่อเข้าศึกษาในหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ วิทยาลัยชุมชนสตูล (วิทยาลัยชุมชนสตูล, 2569)

2.4.2 ระยะที่ 2 การดูแลช่วยเหลือนักศึกษาและการจัดการเรียนการสอน

เป็นกระบวนการดำเนินงานระหว่างการศึกษา โดยมุ่งสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ลดปัญหาและอุปสรรคที่อาจส่งผลต่อการศึกษา และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญดังนี้

1) การจัดระบบดูแลความเป็นอยู่และสวัสดิภาพของนักศึกษา

ดำเนินการตาม SATUN MODEL ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบและ 5 ขั้นตอน โดยมุ่งเน้นการดูแลนักศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการศึกษาข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล ติดตามความก้าวหน้าทางการเรียน และประสานความช่วยเหลือเมื่อพบปัญหา

2) การดำเนินกิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5)

จัดระบบให้อาจารย์ทำหน้าที่ดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด โดยติดตามทั้งด้านการเรียน ความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต และปัญหาส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถให้คำปรึกษาและช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาในลักษณะของการดูแลเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง

3) การจัดระบบฐานข้อมูลและติดตามนักศึกษา

พัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้รับทุนเพื่อใช้ติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนและความเป็นอยู่ของนักศึกษา โดยมุ่งให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและนำข้อมูลมาใช้ประกอบการวางแผนช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที

4) การสนับสนุนสวัสดิการและการให้คำปรึกษา

สนับสนุนค่าใช้จ่ายและสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตลอดจนจัดให้มีระบบให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตและการดำเนินชีวิต เพื่อช่วยลดอุปสรรคที่อาจส่งผลต่อการเรียนรู้และความต่อเนื่องในการศึกษา

5) การปรับพื้นฐานและพัฒนาความรู้

จัดการเรียนการสอนปรับพื้นฐานในรายวิชาที่จำเป็นอย่างน้อย 4 ด้าน ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยี และวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว รวมถึงจัดการสอนเสริมให้แก่นักศึกษาที่ประสบปัญหาด้านการเรียน เพื่อให้สามารถพัฒนาความรู้และทักษะได้ตามเป้าหมายของหลักสูตร

6) การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้

พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทาง OBE และ Active Learning โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการทำงาน

7) การพัฒนาทักษะชีวิตและคุณลักษณะที่จำเป็น

จัดกิจกรรมส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การมีวินัย ความรับผิดชอบ เจตคติที่ดี และทักษะการดำเนินชีวิต รวมทั้งกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการศึกษาและการประกอบอาชีพ

2.4.3 ระยะที่ 3 การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพและการเรียนรู้ในสถานประกอบการ

เป็นกระบวนการเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษากับการปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริง เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์การทำงานและสามารถพัฒนาสมรรถนะตามลักษณะงานด้านการท่องเที่ยวและบริการ โดยมีแนวทางดำเนินงานดังนี้

1) การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

นำข้อมูลความต้องการของสถานประกอบการและบริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูลมาใช้ประกอบการพัฒนาหลักสูตร โดยมุ่งเน้นความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

2) การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการกับการทำงาน

ประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อจัดแหล่งเรียนรู้และฝึกปฏิบัติงานจริง โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะหลีเป๊ะ ธุรกิจรีสอร์ท และบริษัทนำเที่ยว เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการทำงานและมาตรฐานการให้บริการจากผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพ

3) การพัฒนาทักษะการให้บริการและการปฏิบัติงาน

ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะที่จำเป็นต่ออาชีพ เช่น การต้อนรับ การสื่อสารกับนักท่องเที่ยว การประสานงาน การจัดการบริการ การทำงานเป็นทีม และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่เรียนในหลักสูตร

4) การพัฒนาศักยภาพอาจารย์ผู้สอน

ส่งเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะของครูผู้สอนให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน

5) การประเมินและสะท้อนผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน

รวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานและผลการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากอาจารย์ผู้สอน อาจารย์นิเทศ และพี่เลี้ยงในสถานประกอบการประกอบการประเมิน เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาทักษะและความพร้อมในการทำงานของนักศึกษา

2.4.4 ระยะที่ 4 การส่งเสริมโอกาสการมีงานทำและการประกอบอาชีพ

เป็นกระบวนการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพภายหลังสำเร็จการศึกษา โดยเน้นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษากับตลาดแรงงานและสถานประกอบการในพื้นที่ ประกอบด้วย

1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคธุรกิจ

ประสานความร่วมมือกับผู้ประกอบการและสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวและบริการ เพื่อสนับสนุนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการเชื่อมโยงโอกาสในการจ้างงาน

2) การจัดทำแหล่งข้อมูลการสมัครงาน

ส่งเสริมการจัดตั้งแพลตฟอร์มหรือแหล่งข้อมูลสำหรับการค้นหางาน เพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลตำแหน่งงาน คุณสมบัติผู้สมัคร และช่องทางการสมัครงานในธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ

3) การจัดกิจกรรมสัมมนาอาชีพ

จัดกิจกรรมให้ข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางอาชีพ แนวโน้มตลาดแรงงาน คุณสมบัติที่สถานประกอบการต้องการ และการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การทำงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ประกอบการและผู้มีประสบการณ์ในวิชาชีพ

4) การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระและการเป็นผู้ประกอบการ

พัฒนาความรู้และทักษะด้านการประกอบธุรกิจ การวางแผนการทำงาน การจัดการรายได้ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถประกอบอาชีพอิสระและสร้างรายได้ด้วยตนเอง

5) การติดตามการมีงานทำและการประกอบอาชีพ

ติดตามข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพการทำงาน การประกอบอาชีพ รายได้ และความสอดคล้องระหว่างสาขาวิชาที่สำเร็จกับลักษณะงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการประเมินผลลัพธ์ของโครงการและการพัฒนาหลักสูตรในระยะต่อไป

2.5 โครงสร้างการบริหารและกลไกการขับเคลื่อนโครงการ

การดำเนินงานโครงการกำหนดให้มีคณะทำงานของวิทยาลัยชุมชนสตูลรับผิดชอบภารกิจตามขอบเขตการดำเนินงาน โดยแบ่งออกเป็น 4 ฝ่ายหลัก เพื่อให้การบริหารจัดการโครงการมีความชัดเจนและสามารถประสานการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ ดังนี้

ฝ่ายรับผิดชอบ	ขอบเขตภารกิจ
ฝ่ายค้นหาและคัดกรอง	ประชาสัมพันธ์ แนะแนว ค้นหา ตรวจสอบคุณสมบัติ และดำเนินการคัดเลือกผู้รับทุน
ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน	พัฒนาหลักสูตร จัดการเรียนรู้ OBE และ Active Learning ประสานการฝึกปฏิบัติ WiL และพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ
ฝ่ายกิจการนักศึกษาทุน	ดูแลสวัสดิการ ความเป็นอยู่ ให้คำปรึกษา ติดตามผลการเรียน และประสานการช่วยเหลือนักศึกษา
ฝ่ายบัญชีและการเงิน	บริหารจัดการงบประมาณ การเบิกจ่าย การจัดทำบัญชี และการจัดทำเอกสารทางการเงินของโครงการ

การแบ่งหน้าที่ดังกล่าวช่วยให้การดำเนินงานมีผู้รับผิดชอบตามภารกิจที่ชัดเจน และเอื้อต่อการประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ตั้งแต่การรับสมัครนักศึกษาทุนจนถึงการส่งเสริมโอกาสการมีงานทำ (วิทยาลัยชุมชนสตูล, 2569)

2.6 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ

การติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการตรวจสอบความก้าวหน้าและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน โดยมุ่งให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนผลการดำเนินงานในแต่ละระยะ และสามารถนำไปใช้ปรับปรุงการบริหารจัดการโครงการได้อย่างต่อเนื่อง

การติดตามและประเมินผลสามารถจำแนกตามประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ประเด็นการติดตาม	ข้อมูลที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล	เครื่องมือหรือหลักฐาน
การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา	จำนวนผู้สมัคร จำนวนผู้ผ่านการคัดเลือก และจำนวนผู้ได้รับทุน	ใบสมัคร เอกสารคัดกรอง และรายงานการคัดเลือก
การดูแลช่วยเหลือนักศึกษา	ข้อมูลการเรียน ความเป็นอยู่ การรับสวัสดิการ และการให้คำปรึกษา	ฐานข้อมูลนักศึกษา แบบติดตามรายบุคคล และรายงานกิจกรรม
การพัฒนาความรู้และทักษะ	ผลการเรียน ผลการปรับพื้นฐาน และผลการประเมินสมรรถนะ	แบบทดสอบ แบบประเมิน และผลการเรียน
การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	การเข้าร่วมฝึกปฏิบัติและผลการประเมินจากสถานประกอบการ	แบบบันทึกการฝึกงาน แบบนิเทศ และแบบประเมิน
การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	จำนวนและลักษณะความร่วมมือกับสถานประกอบการ	บันทึกข้อตกลง หนังสือประสานงาน และรายงานกิจกรรม
การมีงานทำและประกอบอาชีพ	สถานภาพการทำงาน อาชีพ และรายได้หลังสำเร็จการศึกษา	แบบติดตามผู้สำเร็จการศึกษา และข้อมูลจากสถานประกอบการ

การประเมินผลต้องพิจารณาความแตกต่างระหว่างผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ โดยผลผลิตเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยตรงจากกิจกรรม ผลลัพธ์เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะ พฤติกรรม หรือสถานภาพการทำงานของผู้เรียน ส่วนผลกระทบเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับครอบครัว ชุมชน และเศรษฐกิจท้องถิ่น ทั้งนี้ การรายงานผลต้องใช้ข้อมูลและหลักฐานที่ตรวจสอบได้ และแยกผลที่คาดหวังออกจากผลการดำเนินงานจริง

บทที่ 3 การจัดการความรู้และการถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน

การจัดการความรู้และการถอดบทเรียนจากการดำเนินงานโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี **2569** ของวิทยาลัยชุมชนสตูล เป็นกระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดระบบองค์ความรู้ที่เกิดจากการดำเนินงานตามภารกิจของโครงการ โดยมุ่งศึกษาทั้งความรู้ที่ปรากฏอยู่ในเอกสาร แนวทางปฏิบัติ และระบบการดำเนินงานของวิทยาลัย ตลอดจนความรู้จากประสบการณ์ของผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และสถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง

การจัดการความรู้ในบทนี้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนความรู้จากประสบการณ์การปฏิบัติงาน (**Tacit Knowledge**) ให้เป็นความรู้ที่สามารถถ่ายทอดและนำไปใช้ได้ (**Explicit Knowledge**) ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน การจัดทำเอกสาร และการสังเคราะห์เป็นแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปพัฒนาการดำเนินงานในระยะต่อไป แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างความรู้ของ **Nonaka** และ **Takeuchi** ซึ่งอธิบายการเปลี่ยนผ่านระหว่างความรู้ฝังลึกและความรู้ชัดแจ้งผ่านกระบวนการ **SECI** ได้แก่ **Socialization, Externalization, Combination** และ **Internalization (Nonaka & Takeuchi, 1995; Nonaka, 1994)**

สำหรับโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงของวิทยาลัยชุมชนสตูล มีขอบเขตการดำเนินงานที่ครอบคลุมการค้นหาและคัดเลือกนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส การดูแลช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะวิชาชีพ การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน และการเชื่อมโยงนักศึกษากับสถานประกอบการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การมีงานทำ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายนักศึกษาระดับอนุปริญญา สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ จำนวน **20** คน

3.1 แนวทางการจัดการความรู้และการถอดบทเรียน

การจัดการความรู้ของโครงการดำเนินการโดยใช้กระบวนการรวบรวมองค์ความรู้จากการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่การประชาสัมพันธ์และค้นหากลุ่มเป้าหมาย การคัดกรองและคัดเลือก การดูแลช่วยเหลือนักศึกษา การจัดการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. การกำหนดประเด็นความรู้

กำหนดประเด็นการจัดการความรู้ให้ครอบคลุมกระบวนการดำเนินงานที่มีความสำคัญต่อการสร้างโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนานักศึกษาทุน ได้แก่ การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การคัดเลือกผู้รับทุน การดูแลช่วยเหลือนักศึกษา การพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐาน การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาและสถานประกอบการ ตลอดจนการเชื่อมโยงสู่การประกอบอาชีพ

2. การรวบรวมความรู้จากเอกสารและประสบการณ์

รวบรวมข้อมูลจากเอกสารโครงการ แผนการดำเนินงาน รายงานการประชุม เอกสารการคัดเลือกนักศึกษา ข้อมูลการดูแลช่วยเหลือ บันทึกการให้คำปรึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ เอกสารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มต้องบันทึกตามข้อมูลที่ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนจริง

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน

จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และผู้แทนสถานประกอบการ เพื่อรวบรวมประสบการณ์ วิธีปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรค เงื่อนไขความสำเร็จ และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

4. การวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้

นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ตามประเด็นความรู้ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิต ผลลัพธ์ และหลักฐานประกอบ เพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่มีความชัดเจน

5. การจัดเก็บและเผยแพร่ความรู้

จัดทำองค์ความรู้ในรูปแบบเอกสารรายงาน คู่มือ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน แบบบันทึก และสื่อเผยแพร่ที่เหมาะสม เพื่อให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการรุ่นต่อไป

กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด SECI ซึ่งประกอบด้วยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์เป็นเอกสาร การรวบรวมและจัดระบบความรู้ และการนำความรู้ที่จัดระบบแล้วไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

3.2 การค้นหาและคัดเลือกนักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง

การค้นหาและคัดเลือกนักศึกษาเป็นกระบวนการเริ่มต้นที่มีความสำคัญต่อการสร้างโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากเป็นขั้นตอนในการค้นหาเยาวชนที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่มีความประสงค์ที่จะศึกษาต่อในระดับอนุปริญญาและพัฒนาตนเองเข้าสู่สายอาชีพ โดยโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2569 ของวิทยาลัยชุมชนสตูลกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ระดับอนุปริญญา สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ จำนวน 20 คน

3.2.1 กระบวนการค้นหากลุ่มเป้าหมาย

การค้นหากลุ่มเป้าหมายดำเนินการผ่านการประสานความร่วมมือกับโรงเรียนเครือข่าย ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถเข้าถึงเยาวชนที่มีข้อจำกัดด้านทุนทรัพย์และมีความสนใจศึกษาต่อในสายอาชีพ กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วย

1) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลทุนการศึกษาและคุณสมบัติของผู้สมัครผ่านช่องทางของวิทยาลัยและเครือข่ายในพื้นที่
2) การประสานโรงเรียนและผู้นำชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์และค้นหาผู้เรียนที่มีคุณสมบัติตรงตามกลุ่มเป้าหมาย
3) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ สิทธิประโยชน์ของทุน และเงื่อนไขการรับทุน
4) การรวบรวมข้อมูลผู้สนใจสมัครและเอกสารประกอบการสมัคร
5) การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นเพื่อเตรียมเข้าสู่กระบวนการคัดกรองและคัดเลือก

3.2.2 การคัดกรองและคัดเลือกนักศึกษา

การคัดกรองและคัดเลือกนักศึกษาดำเนินการโดยคณะทำงานและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง โดยข้อเสนอโครงการกำหนดให้มีตัวแทนจากวิทยาลัยชุมชนสตูล กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการพิจารณาคัดเลือก

กระบวนการคัดเลือกครอบคลุมการตรวจสอบคุณสมบัติ การพิจารณาข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม ความจำเป็นในการได้รับทุน ความตั้งใจในการศึกษาต่อ และความเหมาะสมกับสาขาวิชาที่สมัคร ทั้งนี้ การพิจารณาต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการที่กำหนดไว้

3.2.3 ประเด็นองค์ความรู้จากการดำเนินงาน

ประเด็นที่ใช้ในการรวบรวมและถอดบทเรียนจากกระบวนการค้นหาและคัดเลือกนักศึกษา ได้แก่

- วิธีการเข้าถึงเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในพื้นที่
- ช่องทางและรูปแบบการประชาสัมพันธ์ทุนที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย
- การประสานงานระหว่างวิทยาลัย โรงเรียน และผู้นำชุมชน
- วิธีการตรวจสอบข้อมูลและเอกสารประกอบการสมัคร
- การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและผู้แทนชุมชน
- ปัญหาและอุปสรรคในการค้นหาและคัดเลือกนักศึกษา
- แนวทางการพัฒนาระบบการคัดเลือกให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง

3.3 การดูแลช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษา

การดูแลช่วยเหลือนักศึกษาเป็นกระบวนการสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง มีความพร้อมทั้งด้านการเรียน ความเป็นอยู่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต และการปรับตัวในสังคม โดยเฉพาะนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือมีข้อจำกัดด้านสภาพครอบครัวและเศรษฐกิจ ซึ่งอาจส่งผลต่อการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและความสามารถในการสำเร็จการศึกษา

ข้อเสนอโครงการกำหนดให้วิทยาลัยพัฒนาระบบดูแลความเป็นอยู่และสวัสดิภาพของนักศึกษาทุน โดยใช้ SATUN MODEL เป็นกรอบการดำเนินงาน มีการติดตามดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด จัดระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามการเรียนและความเป็นอยู่ สนับสนุนสวัสดิการค่าใช้จ่าย จัดการสอนเสริมเพื่อปรับพื้นฐาน และมีแนวทางให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต

3.3.1 การดูแลด้านการเรียน

การดูแลด้านการเรียนมุ่งติดตามความก้าวหน้าทางการศึกษาและปัญหาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา โดยอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาทในการติดตามผลการเรียน การเข้าเรียน การส่งงาน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อพบว่านักศึกษามีปัญหาด้านการเรียน จะมีการประสานงานเพื่อพิจารณาแนวทางช่วยเหลือ เช่น การให้คำปรึกษา การสอนเสริม และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้เพิ่มเติม

3.3.2 การดูแลด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการ

การดูแลด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการมุ่งลดข้อจำกัดที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา โดยมีแนวทางสนับสนุนค่าใช้จ่ายและสวัสดิการตามเงื่อนไขของทุน รวมทั้งติดตามความเป็นอยู่ของนักศึกษาเพื่อให้สามารถตรวจพบปัญหาและประสานความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

3.3.3 การดูแลด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต

การดูแลด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นส่วนหนึ่งของระบบดูแลนักศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการสังเกตพฤติกรรม การรับฟังปัญหา การให้คำปรึกษาเบื้องต้น และการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อพบปัญหาที่ต้องได้รับการช่วยเหลือเฉพาะด้าน

3.3.4 การติดตามและช่วยเหลือรายบุคคล

การติดตามนักศึกษารายบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการทำความเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันของนักศึกษา โดยใช้ข้อมูลด้านการเรียน ความเป็นอยู่ และพฤติกรรมการปรับตัวประกอบการพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้ การบันทึกข้อมูลต้องคำนึงถึงการรักษาความลับและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา

3.3.5 ประเด็นองค์ความรู้จากการดำเนินงาน

- รูปแบบการติดตามนักศึกษารายบุคคล
- วิธีการตรวจพบปัญหาและการให้ความช่วยเหลืออย่างทันท่วงที
- การประสานงานระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอน และฝ่ายกิจการนักศึกษา
- การสนับสนุนสวัสดิการและการแก้ไขข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ
- การให้คำปรึกษาและการส่งต่อกรณีปัญหาสุขภาพจิต
- การใช้ฐานข้อมูลในการติดตามความก้าวหน้าและความเป็นอยู่ของนักศึกษา

3.4 การประยุกต์ใช้ SATUN MODEL และกิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5)

วิทยาลัยชุมชนสตูลกำหนดให้ SATUN MODEL เป็นรูปแบบในการจัดระบบดูแลความเป็นอยู่และช่วยเหลือนักศึกษา โดยข้อเสนอโครงการระบุว่า SATUN MODEL ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ และ 5 ขั้นตอน เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานดูแลนักศึกษาอย่างเป็นระบบ

การประยุกต์ใช้ SATUN MODEL เชื่อมโยงกับการดูแลนักศึกษาในหลายมิติ ได้แก่ การติดตามด้านการเรียน การดูแลความเป็นอยู่ การให้คำปรึกษา การประสานความช่วยเหลือ และการติดตามความก้าวหน้าของนักศึกษา โดยมีการใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณาและดำเนินการช่วยเหลือตามสภาพปัญหาของแต่ละบุคคล

3.4.1 กิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5)

กิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5) เป็นแนวทางการดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด โดยกำหนดให้อาจารย์ทำหน้าที่ดูแลและติดตามนักศึกษาในลักษณะครูพ่อครูแม่ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาและสามารถรับทราบปัญหาของนักศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

การดูแลตามแนวทางดังกล่าวครอบคลุมการติดตามผลการเรียน การเข้าเรียน การใช้ชีวิตในสถานศึกษา ความสัมพันธ์กับเพื่อน การปรับตัว และปัญหาที่อาจส่งผลต่อการศึกษา เมื่อพบปัญหาจะมีการประสานอาจารย์ผู้สอนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางช่วยเหลือ

3.4.2 การจัดระบบข้อมูลเพื่อการดูแลนักศึกษา

การจัดทำฐานข้อมูลนักศึกษาเป็นกลไกสนับสนุนการติดตามและช่วยเหลือ โดยมุ่งรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นต่อการดูแล เช่น ข้อมูลการเรียน ความก้าวหน้าทางการศึกษา และข้อมูลความเป็นอยู่ เพื่อให้ผู้รับผิดชอบสามารถใช้ข้อมูลประกอบการติดตามและวางแผนช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

3.4.3 ประเด็นองค์ความรู้จากการประยุกต์ใช้ SATUN MODEL

การถอดบทเรียนในประเด็นนี้มุ่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้ในสถานการณ์จริง ได้แก่

1) วิธีการจัดระบบดูแลนักศึกษาตามกรอบ SATUN MODEL
2) บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ผู้สอน
3) วิธีการติดตามนักศึกษาตามแนวทางศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5)

4) การประสานงานเมื่อพบปัญหาของนักศึกษา
5) การใช้ข้อมูลเพื่อวางแผนช่วยเหลือรายบุคคล
6) ปัจจัยสนับสนุนและข้อจำกัดในการดำเนินงาน
7) แนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาให้มีความต่อเนื่อง

3.5 การพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานของนักศึกษา

การพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานเป็นกระบวนการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ในระดับอนุปริญญาและพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวและการบริการ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถของนักศึกษาแต่ละคน

โดยกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับพื้นฐานอย่างน้อย 4 ด้าน ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยี และวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีแนวทางจัดการสอนเสริมเมื่อพบว่านักศึกษามีปัญหาด้านการเรียน

3.5.1 การพัฒนาทักษะภาษาไทย การพัฒนาทักษะภาษาไทยมุ่งเสริมสร้างความสามารถในการอ่าน การเขียน การฟัง และการสื่อสาร เพื่อให้นักศึกษาสามารถทำความเข้าใจเอกสารทางวิชาการ สื่อสารกับอาจารย์ เพื่อนร่วมชั้น และผู้รับบริการ รวมทั้งสามารถจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

3.5.2 การพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ การพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศมุ่งเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวและผู้ใช้บริการจากต่างประเทศ โดยเน้นคำศัพท์และประโยคที่เกี่ยวข้องกับการต้อนรับ การให้ข้อมูล การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวก และการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในการให้บริการ

3.5.3 การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีมุ่งให้ผู้เรียนสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสืบค้นข้อมูล การจัดทำเอกสาร การสื่อสาร การนำเสนอ และการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนและการปฏิบัติงานในธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ

3.5.4 การพัฒนาความรู้พื้นฐานด้านการท่องเที่ยวและการบริการ การพัฒนาความรู้พื้นฐานด้านวิชาชีพมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ตลอดจนมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริการ การต้อนรับ การสื่อสารกับลูกค้า การให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ

3.5.5 การติดตามผลการพัฒนาทักษะพื้นฐาน การติดตามผลควรดำเนินการโดยใช้ข้อมูลการประเมินก่อนและหลังการพัฒนา การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ผลงานของนักศึกษา และผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถระบุพัฒนาการและประเด็นที่ต้องได้รับการส่งเสริมเพิ่มเติม

3.5.6 ประเด็นองค์ความรู้จากการดำเนินงาน

- การประเมินพื้นฐานความรู้ของนักศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
- วิธีการจัดกิจกรรมปรับพื้นฐานที่เหมาะสมกับผู้เรียน
- การจัดสอนเสริมและการให้ความช่วยเหลือรายบุคคล
- การเชื่อมโยงทักษะพื้นฐานกับสมรรถนะวิชาชีพ
- การวัดและประเมินผลพัฒนาการของนักศึกษา
- ปัญหาและข้อจำกัดในการพัฒนาทักษะพื้นฐาน

3.6 การจัดการเรียนรู้และฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

การจัดการเรียนรู้และฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นกระบวนการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สอดคล้องกับลักษณะงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ในห้องเรียนกับการปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริง

การกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-Based Education: OBE) และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รวมถึงการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work-integrated Learning: WiL) ในสถานประกอบการจริง เช่น แหล่งท่องเที่ยวบนเกาะหลีเป๊ะและบริษัทนำเที่ยว

3.6.1 การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้เรียนสามารถแสดงให้เห็นได้ภายหลังการเรียนรู้ โดยการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ได้ตามสมรรถนะที่กำหนด

3.6.2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย การทำงานกลุ่ม การแก้ปัญหา การศึกษากรณีตัวอย่าง การนำเสนอ และการฝึกปฏิบัติ โดยผู้สอนทำหน้าที่ออกแบบกิจกรรม สนับสนุนการเรียนรู้ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน

3.6.3 การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน

การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานเป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ทางวิชาการกับประสบการณ์ในสถานที่ทำงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมการทำงานจริงและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานได้ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการ Work-integrated Learning ซึ่งเน้นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ในหลักสูตรกับประสบการณ์ในบริบทการทำงาน (TEQSA, 2022)

สำหรับสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ การเรียนรู้ในสถานประกอบการสามารถเชื่อมโยงกับงานบริการนักท่องเที่ยว งานต้อนรับ งานนำเที่ยว การให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และงานบริการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว ทั้งนี้ กิจกรรมที่เกิดขึ้นจริงต้องอ้างอิงจากแผนฝึกประสบการณ์ บันทึกการปฏิบัติงาน และหลักฐานจากสถานประกอบการ

3.6.4 การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ

การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพควรครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะปฏิบัติ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการทำงาน ได้แก่

- ความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ
- ทักษะการสื่อสารและการให้บริการ
- ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- ทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
- ความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา
- บุคลิกภาพและจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ
- ความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมการทำงาน

3.6.5 ประเด็นองค์ความรู้จากการดำเนินงาน

- การออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสมรรถนะอาชีพ
- การจัดกิจกรรม Active Learning ที่เหมาะสมกับสาขาวิชา
- การเชื่อมโยงเนื้อหาทางวิชาการกับการปฏิบัติงานจริง
- การออกแบบกิจกรรม WiL และการกำกับติดตามนักศึกษา
- การประเมินสมรรถนะจากการปฏิบัติงาน
- การให้ข้อมูลย้อนกลับจากอาจารย์และสถานประกอบการ
- การนำผลการฝึกประสบการณ์มาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

3.7 การสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ

การสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการเป็นกลไกเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษากับภาคธุรกิจ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการในจังหวัดสตูล

โครงการกำหนดให้สถานประกอบการ เช่น โรงแรม รีสอร์ต บริษัทนำเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นส่วนหนึ่งของกลไกการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน โดยทำหน้าที่เป็นพื้นที่เรียนรู้จริง และเป็นเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงนักศึกษาสู่การทำงานหลังสำเร็จการศึกษา

3.7.1 การประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการการประสานความร่วมมือครอบคลุมการติดต่อสถานประกอบการ การประชุมหารือเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้และการฝึกประสบการณ์ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและสถานประกอบการ ตลอดจนการวางแผนการนิเทศและประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3.7.2 บทบาทของสถานประกอบการในการพัฒนานักศึกษา

สถานประกอบการมีบทบาทในการสนับสนุนพื้นที่เรียนรู้และประสบการณ์การทำงานจริง โดยสามารถร่วมกำหนดลักษณะงานที่นักศึกษาจะได้เรียนรู้ มอบหมายงานที่เหมาะสมกับระดับความสามารถ ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน และสะท้อนผลการทำงานของนักศึกษาแก่สถานศึกษา

3.7.3 การเชื่อมโยงการเรียนรู้กับความต้องการของตลาดแรงงาน

การประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการช่วยให้สถานศึกษาสามารถรับทราบลักษณะงาน ทักษะที่จำเป็น และคุณลักษณะที่ผู้ประกอบการต้องการ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ และการเตรียมความพร้อมนักศึกษาก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน

3.7.4 ประเด็นองค์ความรู้จากการดำเนินงาน

- วิธีการค้นหาและคัดเลือกสถานประกอบการเครือข่าย
- รูปแบบการประสานงานระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
- การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง
- การจัดพื้นที่และลักษณะงานสำหรับการฝึกประสบการณ์
- การนิเทศและประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา
- ความต้องการด้านสมรรถนะจากสถานประกอบการ
- ปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ

3.8 การเตรียมความพร้อมนักศึกษาสู่การมีงานทำ

การเตรียมความพร้อมนักศึกษาสู่การมีงานทำเป็นกระบวนการเชื่อมโยงผลการจัดการศึกษาและการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพไปสู่การประกอบอาชีพ โดยมุ่งให้นักศึกษามีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการสมัครงาน การทำงานในสถานประกอบการ หรือการประกอบอาชีพอิสระ

โครงการกำหนดแนวทางสนับสนุนการมีงานทำผ่านเครือข่ายสถานประกอบการ การเผยแพร่ข้อมูลตำแหน่งงาน การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ และการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระหรือการเป็นผู้ประกอบการ

3.8.1 การพัฒนาทักษะการสมัครงาน

การเตรียมความพร้อมด้านการสมัครงานครอบคลุมการจัดทำประวัติส่วนตัวและประวัติการทำงาน การรวบรวมผลงาน การเขียนใบสมัคร การเตรียมเอกสารประกอบการสมัคร และการฝึกสัมภาษณ์งาน เพื่อให้นักศึกษาสามารถนำเสนอความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

3.8.2 การพัฒนาทักษะการทำงาน

การพัฒนาทักษะการทำงานมุ่งเสริมสร้างคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เช่น ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การให้บริการ และการปฏิบัติตามระเบียบของสถานประกอบการ

3.8.3 การเชื่อมโยงนักศึกษากับแหล่งงาน

การเชื่อมโยงนักศึกษากับแหล่งงานดำเนินการผ่านเครือข่ายสถานประกอบการและช่องทางเผยแพร่ข้อมูลตำแหน่งงาน โดยรวบรวมข้อมูลความต้องการแรงงานและประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาทราบ เพื่อให้สามารถเตรียมตัวสมัครงานได้ตรงกับลักษณะงานและคุณสมบัติที่สถานประกอบการกำหนด

3.8.4 การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเป็นแนวทางในการสร้างทางเลือกด้านอาชีพให้แก่นักศึกษา โดยสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการวางแผนอาชีพ การจัดการต้นทุน การให้บริการ การตลาด และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินธุรกิจ ทั้งนี้ การดำเนินงานจริงต้องพิจารณาจากกิจกรรมและหลักฐานที่เกิดขึ้นในโครงการ

3.8.5 การติดตามผลการมีงานทำ

การติดตามผลหลังสำเร็จการศึกษาควรจัดเก็บข้อมูลสถานภาพการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา ได้แก่ การทำงานในสถานประกอบการ การประกอบอาชีพอิสระ การศึกษาต่อ และสถานภาพการว่างงาน รวมทั้งข้อมูลประเภทงาน รายได้ และความสอดคล้องระหว่างงานที่ทำกับสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา

การติดตามดังกล่าวช่วยให้สถานศึกษาสามารถประเมินความเชื่อมโยงระหว่างการจัดการศึกษา การพัฒนาสมรรถนะ และผลลัพธ์ด้านอาชีพได้อย่างเป็นระบบ

3.9 การถอดบทเรียนจากผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และสถานประกอบการ

การถอดบทเรียนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นกระบวนการรวบรวมความรู้จากประสบการณ์ตรงของผู้ปฏิบัติงานและผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ โดยมุ่งทำความเข้าใจแนวทางการดำเนินงาน กระบวนการตัดสินใจ ปัจจัยสนับสนุน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานในอนาคต

การถอดบทเรียนในหัวข้อนี้ใช้แนวคิดการจัดการความรู้ตามกระบวนการ SECI โดยเริ่มจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้อง (Socialization) การถ่ายทอดประสบการณ์ออกมาเป็นข้อความ

หรือเอกสาร (Externalization) การรวบรวมและจัดระบบองค์ความรู้ (Combination) และการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน (Internalization)

3.9.1 การถอดบทเรียนจากผู้บริหาร

การถอดบทเรียนจากผู้บริหารมุ่งรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการกำหนดทิศทางและนโยบาย การวางระบบบริหารโครงการ การจัดสรรทรัพยากร การกำกับติดตาม และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก โดยมีประเด็นการศึกษา ดังนี้

- แนวคิดและเหตุผลในการเข้าร่วมดำเนินโครงการ
- แนวทางการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงาน
- การกำหนดโครงสร้างคณะทำงานและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ
- การสนับสนุนทรัพยากรและการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน
- การประสานความร่วมมือกับ กสศ. ชุมชน และสถานประกอบการ
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานและแนวทางพัฒนาระบบบริหารโครงการ

3.9.2 การถอดบทเรียนจากอาจารย์

การถอดบทเรียนจากอาจารย์มุ่งศึกษาประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ การดูแลนักศึกษา การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ และการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสถานประกอบการ โดยมีประเด็นการศึกษา ดังนี้

- วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพื้นฐานของนักศึกษา
- การจัดกิจกรรม Active Learning และการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้
- การติดตามและดูแลนักศึกษาตามกิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5)
- การประยุกต์ใช้ SATUN MODEL ในการดูแลนักศึกษา
- การแก้ไขปัญหาการเรียนและการให้คำปรึกษา
- การจัดการเรียนรู้และนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- การประสานงานกับสถานประกอบการและการนำผลสะท้อนกลับมาพัฒนาการสอน

3.9.3 การถอดบทเรียนจากบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน

การถอดบทเรียนจากบุคลากรผู้ปฏิบัติงานมุ่งรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการและการสนับสนุนการดำเนินโครงการ เช่น การรับสมัครและคัดเลือกนักศึกษา การจัดทำข้อมูล การบริหารทุนและสวัสดิการ การประสานงาน และการติดตามผล โดยมีประเด็นการศึกษา ดังนี้

- ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานตามภารกิจที่รับผิดชอบ
- การประสานงานระหว่างฝ่ายงานและผู้เกี่ยวข้อง
- การจัดเก็บข้อมูลและเอกสารหลักฐาน
- การติดตามการใช้จ่ายและการสนับสนุนสวัสดิการ
- ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานและวิธีการแก้ไข
- แนวทางปรับปรุงระบบงานให้มีประสิทธิภาพและตรวจสอบได้

3.9.4 การถอดบทเรียนจากนักศึกษา

การถอดบทเรียนจากนักศึกษามุ่งศึกษาประสบการณ์ของผู้ได้รับทุนตั้งแต่การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา การเรียนรู้ การได้รับความช่วยเหลือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ โดยมีประเด็นการศึกษา ดังนี้

- ช่องทางและเหตุผลในการสมัครเข้าร่วมโครงการ
- ความเปลี่ยนแปลงด้านโอกาสทางการศึกษาหลังได้รับทุน
- ประสบการณ์ในการได้รับการดูแลและให้คำปรึกษา
- การพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐาน
- ประสบการณ์จากการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ
- ทักษะและความสามารถที่ได้รับการพัฒนา
- ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนและการใช้ชีวิต
- ความพร้อมและความคาดหวังต่อการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา

3.9.5 การถอดบทเรียนจากสถานประกอบการ

การถอดบทเรียนจากสถานประกอบการมุ่งรวบรวมมุมมองของผู้ประกอบการต่อการจัดการเรียนรู้และการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา รวมทั้งความต้องการด้านสมรรถนะของบุคลากรในธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ โดยมีประเด็นการศึกษา ดังนี้

- ความต้องการและลักษณะสมรรถนะของบุคลากรในสถานประกอบการ
- ความเหมาะสมของความรู้และทักษะของนักศึกษากับลักษณะงาน
- ประสบการณ์ในการดูแลและมอบหมายงานให้นักศึกษา
- จุดเด่นและประเด็นที่นักศึกษาควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม
- รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
- โอกาสในการรับนักศึกษาเข้าทำงานหลังสำเร็จการศึกษา
- แนวทางพัฒนาความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาและการพัฒนากำลังคน

3.9.6 วิธีการรวบรวมข้อมูลเพื่อการถอดบทเรียน

การรวบรวมข้อมูลเพื่อการถอดบทเรียนสามารถดำเนินการผ่านวิธีการที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	วิธีการรวบรวมข้อมูล	ประเด็นข้อมูลสำคัญ
ผู้บริหาร	การสัมภาษณ์เชิงลึก	นโยบาย การบริหารโครงการ การสนับสนุน และการสร้างเครือข่าย
อาจารย์	การสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม	การจัดการเรียนรู้ การดูแลนักศึกษา และการฝึกประสบการณ์
บุคลากร	การสัมภาษณ์และศึกษาร่องรอยการปฏิบัติงาน	ขั้นตอนการทำงาน การประสานงาน และการจัดเก็บข้อมูล
นักศึกษา	การสัมภาษณ์ แบบสะท้อนการเรียนรู้ และสนทนากลุ่ม	ประสบการณ์การเรียนรู้ การได้รับความช่วยเหลือ และความพร้อมด้านอาชีพ
สถานประกอบการ	การสัมภาษณ์และแบบประเมิน	สมรรถนะนักศึกษา ความเหมาะสมของการฝึกประสบการณ์ และความต้องการแรงงาน

การดำเนินการสัมภาษณ์ควรใช้แนวคำถามที่สอดคล้องกับบทบาทของผู้ให้ข้อมูล เปิดโอกาสให้สะท้อนประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริง และบันทึกข้อมูลโดยได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้ การนำข้อมูลไปเผยแพร่ต้องคำนึงถึงการรักษาความลับและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

3.9.7 การวิเคราะห์และสังเคราะห์บทเรียน

ภายหลังการรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้นำข้อมูลมาจัดกลุ่มตามประเด็นการดำเนินงานและวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างมุมมองของแต่ละกลุ่ม โดยพิจารณาความสอดคล้องและความแตกต่างของข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ครอบคลุมทั้งระดับนโยบาย ระดับการปฏิบัติงาน และระดับประสบการณ์ของนักศึกษา

การสังเคราะห์บทเรียนควรจัดระบบข้อมูลตามองค์ประกอบต่อไปนี้

1) บริบทและสภาพปัญหา อธิบายสถานการณ์หรือเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการดำเนินงาน
2) กระบวนการดำเนินงาน อธิบายขั้นตอน วิธีการ และผู้รับผิดชอบ
3) องค์ความรู้จากประสบการณ์ ระบุความรู้และวิธีปฏิบัติที่ได้จากผู้เกี่ยวข้อง
4) ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จ ระบุเงื่อนไขหรือทรัพยากรที่เอื้อต่อการดำเนินงานตามข้อมูลที่รวบรวมได้
5) ปัญหาและอุปสรรค ระบุข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินงาน
6) แนวทางการพัฒนา สังเคราะห์แนวทางที่ได้จากการสะท้อนความคิดเห็นและข้อเสนอของผู้เกี่ยวข้อง โดยแยกให้ชัดเจนจากผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นแล้ว

3.9.8 การจัดทำองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดี

องค์ความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียนจะนำมาจัดทำเป็นเอกสารความรู้ของวิทยาลัย โดยจัดหมวดหมู่ตามกระบวนการดำเนินงานของโครงการ ได้แก่

- องค์ความรู้ด้านการค้นหาและคัดเลือกนักศึกษาทุน
- องค์ความรู้ด้านการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษา
- องค์ความรู้ด้านการประยุกต์ใช้ SATUN MODEL และกิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5)
- องค์ความรู้ด้านการพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐาน
- องค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้และฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- องค์ความรู้ด้านการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ
- องค์ความรู้ด้านการเตรียมความพร้อมนักศึกษาสู่การมีงานทำ

การจัดทำแนวปฏิบัติที่ดีต้องมีหลักฐานสนับสนุน เช่น เอกสารขั้นตอนการดำเนินงาน แบบบันทึก รายงานผลการปฏิบัติงาน ผลการประเมิน หรือข้อมูลสะท้อนจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงให้เห็นถึงที่มา กระบวนการ และผลที่เกิดขึ้นจริง

3.10 การสังเคราะห์องค์ความรู้จากกระบวนการดำเนินงาน

จากการจัดหมวดหมู่ประเด็นความรู้ของโครงการ สามารถกำหนดกรอบการสังเคราะห์องค์ความรู้ให้เชื่อมโยงตั้งแต่การสร้างโอกาสทางการศึกษาไปจนถึงการเตรียมความพร้อมสู่การมีงานทำ ดังตารางต่อไปนี้

กระบวนการดำเนินงาน	องค์ความรู้ที่มุ่งรวบรวม	หลักฐานประกอบการสังเคราะห์
การค้นหาและคัดเลือกนักศึกษา	การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การคัดกรอง และการคัดเลือกอย่างเป็นธรรม	ประกาศรับสมัคร ใบสมัคร แบบคัดกรอง รายงานการประชุม
การดูแลช่วยเหลือนักศึกษา	การติดตามรายบุคคล การให้คำปรึกษา และการสนับสนุนสวัสดิการ	แบบบันทึกการดูแล ข้อมูลการให้คำปรึกษา เอกสารสวัสดิการ
SATUN MODEL	ระบบดูแลนักศึกษาและการ	คู่มือหรือแผนภาพ SATUN MODEL

กระบวนการดำเนินงาน	องค์ความรู้ที่มุ่งรวบรวม	หลักฐานประกอบการสังเคราะห์
และศิษย์คือลูก	ประสานงานระหว่างผู้เกี่ยวข้อง	บันทึกการติดตามนักศึกษา
การพัฒนาทักษะพื้นฐาน	การปรับพื้นฐานและการสอนเสริมตามความต้องการของผู้เรียน	แผนการสอน แบบประเมินก่อนและหลังเรียน ผลงานนักศึกษา
การจัดการเรียนรู้และฝึกประสบการณ์	OBE, Active Learning และ WiL	แผนการจัดการเรียนรู้ แผนฝึกงาน แบบประเมินสมรรถนะ
การสร้างความร่วมมือ	การประสานงานและการจัดการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ	หนังสือประสานงาน ข้อตกลง รายงานประชุม บันทึกนิเทศ
การเตรียมความพร้อมสู่อาชีพ	การพัฒนาทักษะสมัครงานและการเชื่อมโยงแหล่งงาน	กิจกรรมเตรียมความพร้อม ข้อมูลตำแหน่งงาน ประวัติการสมัครงาน
การถอดบทเรียน	การรวบรวมประสบการณ์และจัดทำองค์ความรู้	แบบสัมภาษณ์ บันทึกสนทนากลุ่ม รายงานสังเคราะห์ความรู้

การสังเคราะห์องค์ความรู้ดังกล่าวช่วยให้สามารถเชื่อมโยงความรู้จากแต่ละกระบวนการเข้าด้วยกัน โดยแสดงให้เห็นว่าการสร้างโอกาสทางการศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการสนับสนุนทุนการศึกษา แต่ครอบคลุมถึงระบบดูแลช่วยเหลือ การพัฒนาสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการเชื่อมโยงนักศึกษากับโอกาสในการประกอบอาชีพ

อย่างไรก็ตาม การระบุผลสำเร็จของแต่ละกระบวนการต้องพิจารณาจากข้อมูลและหลักฐานที่เกิดขึ้นจริง ไม่ควรนำเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่คาดหวังตามข้อเสนอโครงการมาใช้แทนผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะข้อมูลการคงอยู่ในระบบการศึกษา การสำเร็จการศึกษา การมีงานทำ และรายได้ของนักศึกษา ซึ่งต้องมีข้อมูลติดตามและหลักฐานประกอบอย่างชัดเจน

บทที่ 4 องค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีในการสร้างโอกาสทางการศึกษาสู่อาชีพ

การดำเนินโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2569 ของวิทยาลัยชุมชนสตูล เป็นการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสให้แก่เยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส สามารถเข้าถึงการศึกษาระดับอนุปริญญาและพัฒนาตนเองไปสู่การประกอบอาชีพ โดยเชื่อมโยงการสนับสนุนทุนการศึกษากับระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษา การพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพ การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งผลลัพธ์ การฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ และการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน

การสังเคราะห์องค์ความรู้ในบทนี้เป็นการรวบรวมความรู้จากแนวทางการดำเนินโครงการ เอกสารประกอบการดำเนินงาน และประสบการณ์ของผู้เกี่ยวข้อง โดยมุ่งจัดระบบองค์ความรู้ให้สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการ การดูแลนักศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน และการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การระบุแนวปฏิบัติที่ดีจะพิจารณาจากกระบวนการที่มีหลักฐานสนับสนุนและแยกให้ชัดเจนระหว่างแนวทางที่กำหนดไว้ในข้อเสนอโครงการกับผลการดำเนินงานที่มีหลักฐานยืนยันแล้ว

4.1 องค์ความรู้จากการดำเนินงานโครงการ

องค์ความรู้จากการดำเนินโครงการ หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากการวางแผน การบริหารจัดการ การปฏิบัติงาน และการเรียนรู้ร่วมกันของผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยครอบคลุมทั้งความรู้ที่อยู่ในรูปแบบเอกสารและความรู้จากประสบการณ์การปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์และจัดระบบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษา

โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2569 ของวิทยาลัยชุมชนสตูล กำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาระดับอนุปริญญา สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ จำนวน 20 คน โดยมีแนวทางดำเนินงานครอบคลุมการค้นหาและคัดเลือกนักศึกษา การดูแลช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะวิชาชีพ ตลอดจนการเชื่อมโยงกับสถานประกอบการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การมีงานทำ

จากการจัดหมวดหมู่กระบวนการดำเนินงาน สามารถจำแนกองค์ความรู้สำคัญได้ 6 ด้าน ดังนี้

4.1.1 องค์ความรู้ด้านการสร้างโอกาสและการเข้าถึงการศึกษา

เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการค้นหาและคัดเลือกเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสให้สามารถเข้าถึงทุนการศึกษา โดยอาศัยการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา โรงเรียน เครือข่าย ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วยการประชาสัมพันธ์ การค้นหากลุ่มเป้าหมาย การตรวจสอบคุณสมบัติ การคัดกรอง และการพิจารณาคัดเลือกโดยคณะกรรมการ

โครงการกำหนดให้มีคณะกรรมการคัดเลือกที่ประกอบด้วยตัวแทนจากวิทยาลัย กสศ. และชุมชน เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการคัดเลือกนักศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการนี้ประกอบด้วยวิธีการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การประสานเครือข่าย การตรวจสอบข้อมูลผู้สมัคร และการกำหนดกลไกการคัดเลือกที่สามารถตรวจสอบได้

4.1.2 องค์ความรู้ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษา

เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการดูแลนักศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความแตกต่างด้านพื้นฐานการเรียน สภาพเศรษฐกิจ ครอบครัว ความเป็นอยู่ และความต้องการความช่วยเหลือของนักศึกษาแต่ละคน

โครงการกำหนดแนวทางการดูแลนักศึกษาผ่าน SATUN MODEL และกิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5) รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อติดตามการเรียนและความเป็นอยู่ การสนับสนุนสวัสดิการ การจัดสอนเสริม และการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต

องค์ความรู้ด้านนี้จึงครอบคลุมการติดตามนักศึกษารายบุคคล การประสานงานระหว่างอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษา การตรวจพบปัญหา การให้ความช่วยเหลือ และการติดตามผลหลังได้รับความช่วยเหลือ

4.1.3 องค์ความรู้ด้านการพัฒนาความรู้และสมรรถนะวิชาชีพ

เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาความรู้พื้นฐานและทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนและการประกอบอาชีพ โดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้และความสามารถที่แตกต่างกันของนักศึกษา

โครงการกำหนดแนวทางการปรับพื้นฐานอย่างน้อย 4 ด้าน ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยี และวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว พร้อมแนวทางจัดการสอนเสริมเมื่อตรวจพบปัญหาการเรียน

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-Based Education: OBE) และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้

4.1.4 องค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการเชื่อมโยงการเรียนรู้ในสถานศึกษากับการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ โดยใช้การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work-integrated Learning: WiL) เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ

โครงการระบุการจัดการเรียนรู้ในสถานประกอบการจริง เช่น แหล่งท่องเที่ยวบนเกาะหลีเป๊ะและบริษัทนำเที่ยว เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากบริบทการทำงานและสภาพแวดล้อมของธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ

4.1.5 องค์ความรู้ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างสถานศึกษากับภาคีเครือข่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ โรงเรียน ชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังคน โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา การฝึกประสบการณ์ และการเชื่อมโยงนักศึกษาสู่การประกอบอาชีพ

โครงการระบุแนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการในจังหวัดสตูล รวมทั้งการพัฒนาความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้รูปแบบ WiL ทั้งด้านพื้นที่เรียนรู้ วิทยากร และทรัพยากรสนับสนุน

4.1.6 องค์ความรู้ด้านการเตรียมความพร้อมสู่อาชีพ

เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการนำผลการเรียนรู้และประสบการณ์วิชาชีพไปเชื่อมโยงกับการมีงานทำ โดยครอบคลุมการพัฒนาทักษะการสมัครงาน การเตรียมเอกสารสมัครงาน การฝึกสัมภาษณ์ การพัฒนาทักษะการทำงาน และการประสานข้อมูลตำแหน่งงานกับสถานประกอบการ

โครงการกำหนดแนวทางสนับสนุนการมีงานทำและการประกอบอาชีพอิสระ โดยเชื่อมโยงกับเครือข่ายสถานประกอบการและการเผยแพร่ข้อมูลแหล่งงาน

4.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินโครงการ หมายถึง เงื่อนไขและองค์ประกอบที่สนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด โดยพิจารณาจากด้านการบริหารจัดการ บุคลากร ระบบดูแลนักศึกษา การจัดการเรียนรู้ ความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย และระบบติดตามประเมินผล

จากกรอบการดำเนินงาน สามารถจำแนกปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานได้ดังนี้

4.2.1 การสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา

การสนับสนุนจากผู้บริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดทิศทางและสร้างกลไกการดำเนินงานของโครงการ ครอบคลุมการกำหนดนโยบาย การแต่งตั้งคณะทำงาน การมอบหมายหน้าที่ การสนับสนุนทรัพยากร และการกำกับติดตามผลการดำเนินงาน เอกสารโครงการกล่าวถึงการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาและกลไกการบริหารจัดการโครงการทั้งด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ใช้ในการขับเคลื่อนโครงการและพัฒนาระบบการดำเนินงานของวิทยาลัย

4.2.2 การมีส่วนร่วมของบุคลากรและการทำงานเป็นทีม

การดำเนินโครงการต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรหลายฝ่าย เนื่องจากภารกิจครอบคลุมทั้งการคัดเลือกนักศึกษา การดูแลสวัสดิการ การจัดการเรียนการสอน การประสานสถานประกอบการ และการติดตามผล การกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนจึงเป็นกลไกสนับสนุนให้การดำเนินงานเชื่อมโยงกัน

4.2.3 ระบบดูแลนักศึกษาที่ครอบคลุมและต่อเนื่อง

ระบบดูแลนักศึกษาที่มีการติดตามรายบุคคล การให้คำปรึกษา การจัดสอนเสริม และการสนับสนุนด้านสวัสดิการ เป็นองค์ประกอบที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถรับทราบปัญหาและจัดการช่วยเหลือได้ตรงกับความต้องการของนักศึกษา

4.2.4 การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสมรรถนะวิชาชีพ

การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ การจัดกิจกรรมเชิงรุก และการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง เป็นปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาให้สอดคล้องกับลักษณะงานในธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ

4.2.5 ความร่วมมือกับสถานประกอบการและภาคีเครือข่าย

ความร่วมมือกับสถานประกอบการช่วยสนับสนุนพื้นที่ฝึกประสบการณ์ การถ่ายทอดความรู้จากผู้ปฏิบัติงานจริง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะที่ตลาดแรงงานต้องการ และการเชื่อมโยงนักศึกษากับโอกาสการมีงานทำ

4.2.6 ระบบข้อมูลและการติดตามประเมินผล

การจัดเก็บข้อมูลนักศึกษา ข้อมูลการเรียน ข้อมูลการดูแลช่วยเหลือ และข้อมูลการฝึกประสบการณ์ ช่วยให้ผู้รับผิดชอบสามารถติดตามความก้าวหน้าและใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ โดยข้อมูลที่จัดเก็บควรมีความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

4.2.7 การจัดการความรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การรวบรวมประสบการณ์จากผู้ปฏิบัติงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนำผลการดำเนินงานมาวิเคราะห์ ช่วยให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้และปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างความรู้ในองค์กรของ Nonaka และ Takeuchi (1995) ซึ่งอธิบายการเปลี่ยนผ่านระหว่างความรู้ฝังลึกและความรู้ชัดแจ้งผ่านกระบวนการ SECI

4.3 บทบาทของผู้บริหารและบุคลากรในการขับเคลื่อนโครงการ

การขับเคลื่อนโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องกับภารกิจของแต่ละฝ่าย เพื่อให้การบริหารจัดการ การดูแลนักศึกษา และการจัดการเรียนรู้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.3.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการกำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงาน สนับสนุนทรัพยากร กำกับติดตาม และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก โดยมีภารกิจสำคัญ ได้แก่

1) กำหนดนโยบายและเป้าหมายการดำเนินโครงการให้สอดคล้องกับพันธกิจของสถานศึกษา
2) แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน พร้อมกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ
3) สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และระบบข้อมูลที่จำเป็น
4) กำกับติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน
5) ประสานความร่วมมือกับ กสศ. หน่วยงานภาครัฐ ชุมชน และสถานประกอบการ
6) ส่งเสริมการจัดการความรู้และการพัฒนาระบบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

4.3.2 บทบาทของผู้รับผิดชอบโครงการ

ผู้รับผิดชอบโครงการมีบทบาทในการบริหารจัดการงานให้เป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนด ได้แก่ การจัดทำแผนปฏิบัติงาน การประสานคณะทำงาน การติดตามกิจกรรม การรวบรวมข้อมูล การจัดทำรายงาน และการรายงานผลต่อผู้บริหารและหน่วยงานสนับสนุนทุน

4.3.3 บทบาทของอาจารย์และอาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์มีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ พัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพ ติดตามผลการเรียน และให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา โดยมีหน้าที่สำคัญ ได้แก่

- ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้
- จัดกิจกรรม Active Learning และการฝึกปฏิบัติ
- ติดตามผลการเรียนและพัฒนาการของนักศึกษา
- ดูแลนักศึกษาตามแนวทางศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5)
- ประสานความช่วยเหลือเมื่อพบปัญหาด้านการเรียนหรือการใช้ชีวิต
- ประสานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและติดตามผลการปฏิบัติงาน

4.3.4 บทบาทของบุคลากรฝ่ายกิจการนักศึกษาและผู้ดูแลสวัสดิการ

บุคลากรฝ่ายกิจการนักศึกษามีบทบาทในการสนับสนุนการดูแลความเป็นอยู่และสวัสดิภาพของนักศึกษา โดยประสานงานกับอาจารย์ที่ปรึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเก็บข้อมูลการดูแลช่วยเหลือ ติดตามปัญหา และดำเนินการสนับสนุนสวัสดิการตามหลักเกณฑ์ของโครงการ

4.3.5 บทบาทของบุคลากรด้านการเงินและบัญชี

บุคลากรด้านการเงินและบัญชีมีบทบาทในการบริหารจัดการงบประมาณและการใช้จ่ายให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน ตรวจสอบความถูกต้อง และรายงานการใช้จ่ายตามที่กำหนด

4.3.6 บทบาทของสถานประกอบการและภาคีเครือข่าย

สถานประกอบการและภาคีเครือข่ายมีบทบาทในการสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษา โดยร่วมจัดพื้นที่ฝึกประสบการณ์ ถ่ายทอดความรู้จากการทำงานจริง ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสะท้อนผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา

การกำหนดบทบาทดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินโครงการที่แบ่งภารกิจออกเป็นด้านการบริหารจัดการ การดูแลนักศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน และการประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการ

4.4 รูปแบบการดูแลและพัฒนานักศึกษาทุน

รูปแบบการดูแลและพัฒนานักศึกษาทุนของวิทยาลัยชุมชนสตูลเป็นแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงการดูแลช่วยเหลือกับการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา โดยใช้ SATUN MODEL และกิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5) เป็นกลไกสำคัญในการติดตามนักศึกษาอย่างใกล้ชิด

4.4.1 การดูแลนักศึกษาตาม SATUN MODEL

SATUN MODEL เป็นรูปแบบการจัดระบบดูแลความเป็นอยู่และช่วยเหลือนักศึกษาที่กำหนดไว้ในข้อเสนอโครงการ โดยประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ และ 5 ขั้นตอน การนำรูปแบบไปใช้มุ่งให้การดูแลนักศึกษามีระบบ มีผู้รับผิดชอบ และสามารถติดตามความก้าวหน้าได้

4.4.2 การดูแลผ่านกิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5)

กิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5) เป็นระบบดูแลนักศึกษาที่กำหนดให้อาจารย์ 1 คนดูแลนักศึกษา 5 คน โดยอาจารย์ทำหน้าที่ติดตามความก้าวหน้าทางการศึกษา ความเป็นอยู่ การปรับตัว และปัญหาที่อาจส่งผลต่อการเรียนของนักศึกษา

กระบวนการดูแลประกอบด้วยการติดตามรายบุคคล การพูดคุยให้คำปรึกษา การสังเกตความเปลี่ยนแปลง การประสานงานกับอาจารย์ผู้สอน และการส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อจำเป็น แนวทางดังกล่าวปรากฏในเอกสารโครงการในฐานะกลไกดูแลช่วยเหลือนักศึกษาอย่างใกล้ชิด

4.4.3 การดูแลผ่านระบบข้อมูลนักศึกษา

การจัดทำระบบข้อมูลนักศึกษาเป็นกลไกสนับสนุนการติดตามและช่วยเหลือ โดยรวบรวมข้อมูลที่จำเป็น เช่น ข้อมูลการเรียน การเข้าเรียน ความก้าวหน้าทางการศึกษา และข้อมูลความเป็นอยู่ เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางช่วยเหลือ

การใช้ข้อมูลต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ความเป็นปัจจุบัน การจำกัดสิทธิ์การเข้าถึง และการรักษาความลับของนักศึกษา

4.4.4 การพัฒนานักศึกษาอย่างรอบด้าน

การพัฒนานักศึกษาทุนควรเชื่อมโยงการพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้แก่

- ด้านวิชาการ: การปรับพื้นฐาน การสอนเสริม และการติดตามผลการเรียน
- ด้านวิชาชีพ: การพัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและบริการ
- ด้านสังคม: การทำงานร่วมกับผู้อื่น การสื่อสาร และการปรับตัว
- ด้านคุณลักษณะการทำงาน: ความรับผิดชอบ วินัย และจรรยาบรรณวิชาชีพ
- ด้านคุณภาพชีวิต: การดูแลความเป็นอยู่ สวัสดิการ และการให้คำปรึกษา

4.4.5 กรอบรูปแบบการดูแลและพัฒนานักศึกษาทุน

ภาพที่ 4.1 กรอบรูปแบบการดูแลและพัฒนานักศึกษาทุน

4.5 รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงการจัดการศึกษากับการปฏิบัติงานจริง โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน

โครงการกำหนดแนวทางสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการในจังหวัดสตูลที่มีความพร้อมและศักยภาพ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้รูปแบบ WiL รวมถึงการประสานความร่วมมือผ่านข้อตกลงหรือบันทึกความเข้าใจ (MOU)

4.5.1 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

การสร้างเครือข่ายเริ่มจากการสำรวจและคัดเลือกสถานประกอบการที่มีลักษณะงานสอดคล้องกับหลักสูตรและสาขาวิชาที่จัดการศึกษา จากนั้นประสานงานเพื่อกำหนดแนวทางความร่วมมือ บทบาทหน้าที่ และรูปแบบการสนับสนุนการเรียนรู้

สถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ต บริษัทนำเที่ยว และธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยข้อเสนอโครงการยกตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะหลีเป๊ะและบริษัทนำเที่ยวเป็นพื้นที่เรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง

4.5.2 การกำหนดบทบาทของสถานศึกษาและสถานประกอบการ

ผู้เกี่ยวข้อง	บทบาทและความรับผิดชอบ
สถานศึกษา	กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ จัดเตรียมความพร้อมนักศึกษา ประสานงาน นิเทศ และประเมินผล
สถานประกอบการ	สนับสนุนพื้นที่เรียนรู้ มอบหมายงาน ถ่ายทอดประสบการณ์ และให้ข้อมูล

ผู้เกี่ยวข้อง	บทบาทและความรับผิดชอบ
	ย้อนกลับ
อาจารย์นิเทศ/อาจารย์ที่ปรึกษา	ติดตามความก้าวหน้า ให้คำปรึกษา และประสานการแก้ไขปัญหา
นักศึกษา	เข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย และสะท้อนผลการเรียนรู้

4.5.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ

การจัดการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการสามารถจัดเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ดังนี้

1) การวิเคราะห์ความต้องการ: ศึกษาลักษณะงานและสมรรถนะที่สถานประกอบการต้องการ
2) การออกแบบการเรียนรู้: กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้และกิจกรรมฝึกประสบการณ์ให้สอดคล้องกับหลักสูตร
3) การเตรียมความพร้อม: เตรียมนักศึกษาด้านความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ และความปลอดภัยในการทำงาน
4) การฝึกประสบการณ์: จัดให้นักศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติงานภายใต้การดูแลของผู้รับผิดชอบ
5) การนิเทศและประเมินผล: ติดตามการปฏิบัติงานและรวบรวมข้อมูลสะท้อนกลับจากสถานประกอบการ
6) การปรับปรุงการเรียนรู้: นำผลการประเมินมาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้และการประสานความร่วมมือในรอบต่อไป

4.5.4 การพัฒนาความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาความร่วมมือควรมีการสื่อสารและประชุมหารือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะของนักศึกษา ปัญหาจากการฝึกประสบการณ์ ความต้องการแรงงาน และแนวทางพัฒนาหลักสูตร

การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด Work-integrated Learning ที่เน้นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ในหลักสูตรกับประสบการณ์ในสถานที่ทำงาน (Tertiary Education Quality and Standards Agency, 2022)

4.6 การประยุกต์ใช้และการขยายผลองค์ความรู้

การประยุกต์ใช้และการขยายผลองค์ความรู้เป็นกระบวนการนำความรู้และแนวปฏิบัติที่ได้จากการดำเนินโครงการไปใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ การดูแลนักศึกษา การจัดการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด SECI ของ Nonaka และ Takeuchi (1995) ซึ่งอธิบายการสร้างและถ่ายทอดความรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การถ่ายทอดความรู้เป็นเอกสาร การจัดระบบความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยกระบวนการสร้างความรู้สามารถขยายจากระดับบุคคลไปสู่ระดับกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายระหว่างองค์กรได้

4.6.1 การประยุกต์ใช้ภายในสถานศึกษา

การนำองค์ความรู้ไปใช้ภายในวิทยาลัยสามารถดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการโครงการ

นำองค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผน การกำหนดบทบาทหน้าที่ การประสานงาน และการติดตามผลไปใช้พัฒนาระบบบริหารจัดการโครงการให้มีความชัดเจนและตรวจสอบได้

ด้านการดูแลช่วยเหลือนักศึกษา

นำแนวทาง SATUN MODEL และกิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5) ไปใช้เป็นกรอบในการติดตามและช่วยเหลือนักศึกษา โดยปรับให้สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม

ด้านการจัดการเรียนรู้

นำองค์ความรู้ด้าน OBE, Active Learning และ WiL ไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติ และการประเมินสมรรถนะให้สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตรและสถานประกอบการ

ด้านการพัฒนาบุคลากร

นำประสบการณ์จากการดำเนินโครงการมาจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การอบรม และการถ่ายทอดวิธีปฏิบัติงานระหว่างบุคลากร เพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถในการดูแลนักศึกษาและบริหารจัดการโครงการ

4.6.2 การขยายผลสู่เครือข่ายสถานศึกษาและชุมชน

การขยายผลสู่เครือข่ายสามารถดำเนินการผ่านการเผยแพร่คู่มือ แนวทางปฏิบัติ รายงาน องค์ความรู้ และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียน ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และสถานศึกษาที่มีภารกิจด้านการพัฒนากำลังคนสายอาชีพ

ประเด็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปแลกเปลี่ยนกับเครือข่าย ได้แก่

- วิธีการค้นหาและคัดเลือกเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์
- ระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาและการติดตามรายบุคคล
- การพัฒนาทักษะพื้นฐานและสมรรถนะวิชาชีพ
- การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการกับการทำงาน
- การสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ
- การเตรียมความพร้อมและติดตามผลการมีงานทำ

4.6.3 การขยายผลสู่สถานประกอบการ

การขยายผลสู่สถานประกอบการมุ่งสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนากำลังคนและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการทำงาน โดยนำข้อมูลจากการฝึกประสบการณ์และผลสะท้อนกลับของผู้ประกอบการมาใช้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การฝึกปฏิบัติ และการเตรียมความพร้อมนักศึกษา

4.6.4 การจัดระบบความรู้เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง

การจัดระบบความรู้ควรดำเนินการโดยจัดทำเอกสารและสื่อที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เช่น

1) คู่มือการค้นหาและคัดเลือกนักศึกษาทุน
2) คู่มือการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาตาม SATUN MODEL
3) แนวทางการดำเนินกิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5)
4) แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะพื้นฐาน

5) แนวทางการจัดการเรียนรู้และฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
6) แนวทางการประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการ
7) แบบติดตามผลการศึกษาและการมีงานทำ
8) รายงานองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีของโครงการ

4.6.5 การติดตามและประเมินผลการประยุกต์ใช้และขยายผล

การประเมินผลการประยุกต์ใช้และขยายผลองค์ความรู้ควรพิจารณาทั้งด้านการนำความรู้ไปใช้จริง การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน และผลที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยกำหนดตัวชี้วัดและหลักฐานประกอบ ดังนี้

ประเด็นการประเมิน	ตัวชี้วัดที่ใช้ติดตาม	หลักฐานประกอบ
การนำองค์ความรู้ไปใช้	จำนวนกระบวนงานที่นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้	คู่มือ แผนงาน บันทึกการปฏิบัติงาน
การพัฒนาระบบดูแลนักศึกษา	การดำเนินงานติดตามและช่วยเหลือนักศึกษาตามระบบ	แบบบันทึกการดูแลและรายงานการติดตาม
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้	การนำแนวทาง OBE, Active Learning และ WiL ไปใช้	แผนการสอน แผนฝึกประสบการณ์ ผลประเมิน
ความร่วมมือกับเครือข่าย	จำนวนและลักษณะกิจกรรมความร่วมมือ	MOU หนังสือประสานงาน รายงานกิจกรรม
การขยายผลความรู้	จำนวนหน่วยงานหรือกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการถ่ายทอด	รายชื่อผู้เข้าร่วม เอกสารเผยแพร่
ผลลัพธ์ด้านการศึกษาและอาชีพ	การคงอยู่ในระบบ การสำเร็จการศึกษา และการมีงานทำ	ฐานข้อมูลนักศึกษาและข้อมูลติดตามหลังสำเร็จการศึกษา

4.6.6 การพัฒนาองค์ความรู้สู่ความยั่งยืน

การพัฒนาองค์ความรู้ให้เกิดความยั่งยืนจำเป็นต้องมีระบบจัดเก็บและถ่ายทอดความรู้ที่ไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บเอกสารและข้อมูล จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากร และทบทวนองค์ความรู้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร นโยบาย หรือความต้องการของสถานประกอบการ

การนำองค์ความรู้ไปใช้ในรอบการดำเนินงานถัดไปควรดำเนินการผ่านการประเมินผล การรวบรวมข้อเสนอแนะ และการปรับปรุงกระบวนการ โดยเชื่อมโยงข้อมูลจากสถานศึกษา นักศึกษา และสถานประกอบการเข้าด้วยกัน เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาสายอาชีพมีความต่อเนื่องและตอบสนองต่อบริบทของพื้นที่

บทที่ 5 การติดตาม ประเมินผล และการพัฒนาต่อยอด

การติดตาม ประเมินผล และการพัฒนาต่อยอดเป็นกระบวนการสำคัญในการดำเนินโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2569 ของวิทยาลัยชุมชนสตูล เนื่องจากเป็นกลไกที่ใช้ตรวจสอบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ประเมินผลการจัดการศึกษาและการพัฒนานักศึกษา ตลอดจนติดตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการได้รับทุนและการสำเร็จการศึกษา

การประเมินผลโครงการครอบคลุมตั้งแต่การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา การคงอยู่ในระบบการศึกษา ความก้าวหน้าทางการเรียน การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ การฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ ไปจนถึงการมีงานทำ การประกอบอาชีพอิสระ และระดับรายได้ของผู้สำเร็จการศึกษา โดยนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการพิจารณาประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินงานและการพัฒนาระบบสนับสนุนนักศึกษาในระยะต่อไป

โครงการของวิทยาลัยชุมชนสตูลกำหนดแนวทางการติดตามหลังสำเร็จการศึกษา โดยให้คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยอาจารย์และตัวแทนสถานประกอบการลงพื้นที่ติดตามนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา รวมทั้งประเมินอัตราการมีงานทำ การประกอบอาชีพอิสระ และระดับรายได้ และนำข้อมูลที่ได้มาถอดบทเรียนเพื่อปรับปรุงหลักสูตรในรุ่นต่อไป

5.1 แนวทางการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเป็นกระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าและผลการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนงานที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบการประเมิน

สำหรับโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงของวิทยาลัยชุมชนสตูล การติดตามและประเมินผลควรครอบคลุมทั้งระดับการบริหารจัดการ ระดับกระบวนการจัดการศึกษา ระดับนักศึกษา และระดับผลลัพธ์ด้านอาชีพ โดยกำหนดแนวทางดำเนินงานดังนี้

5.1.1 การติดตามด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

การติดตามด้านปัจจัยนำเข้าเป็นการตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร ระบบบริหารจัดการ ระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษา วัสดุอุปกรณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ โดยพิจารณาความเพียงพอและความเหมาะสมของทรัพยากรเมื่อเทียบกับแผนการดำเนินงาน

ข้อมูลที่ใช้ในการติดตามประกอบด้วยแผนงานและแผนงบประมาณ คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน รายชื่อผู้รับผิดชอบ รายงานการประชุม และเอกสารการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

5.1.2 การติดตามกระบวนการดำเนินงาน (Process)

การติดตามกระบวนการเป็นการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตั้งแต่การค้นหาและคัดเลือกนักศึกษา การดูแลช่วยเหลือ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะพื้นฐาน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการเตรียมความพร้อมสู่การมีงานทำ

การติดตามในระยะนี้ให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าของกิจกรรม การดำเนินงานของผู้รับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของนักศึกษา และปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินโครงการ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันต่อสถานการณ์

5.1.3 การประเมินผลผลิต (Output)

การประเมินผลผลิตเป็นการตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นโดยตรงจากกิจกรรมของโครงการ เช่น จำนวนนักศึกษาที่ได้รับทุน จำนวนกิจกรรมการพัฒนาทักษะ จำนวนกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือ จำนวนครั้งของการจัดการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ และจำนวนเอกสารหรือองค์ความรู้ที่จัดทำขึ้น

การรายงานผลผลิตต้องแสดงจำนวนที่ดำเนินการได้จริง พร้อมหลักฐานประกอบ เช่น รายชื่อผู้เข้าร่วม รายงานกิจกรรม ภาพถ่าย เอกสารการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินผล

5.1.4 การประเมินผลลัพธ์ (Outcome)

การประเมินผลลัพธ์เป็นการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาภายหลังเข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ความก้าวหน้าทางการศึกษา การคงอยู่ในระบบการศึกษา การพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพ การสำเร็จการศึกษา และความพร้อมในการประกอบอาชีพ

การประเมินผลลัพธ์ควรใช้ข้อมูลเปรียบเทียบก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งข้อมูลติดตามภายหลังสำเร็จการศึกษา เพื่อให้สามารถพิจารณาความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นระบบ

5.1.5 การประเมินผลกระทบ (Impact)

การประเมินผลกระทบเป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวที่เกิดจากการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา การเข้าสู่ตลาดแรงงาน การมีรายได้ และการลดข้อจำกัดทางเศรษฐกิจของนักศึกษาและครอบครัว

โครงการกำหนดผลกระทบที่มุ่งหวัง ได้แก่ การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การช่วยให้เยาวชนก้าวข้ามความยากจนข้ามรุ่น และการพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองต่อการเติบโตของเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

5.1.6 กรอบการติดตามและประเมินผลโครงการ

ระดับการประเมิน	ประเด็นที่ติดตาม	ตัวอย่างตัวชี้วัด	หลักฐานประกอบ
ปัจจัยนำเข้า (Input)	ความพร้อมด้านทรัพยากร	ความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ และระบบสนับสนุน	แผนงาน คำสั่ง เอกสารงบประมาณ
กระบวนการ (Process)	การดำเนินกิจกรรมตามแผน	จำนวนกิจกรรมที่ดำเนินการตามแผน	รายงานกิจกรรม บันทึกการประชุม
ผลผลิต (Output)	ผลที่เกิดขึ้นโดยตรง	จำนวนนักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุน จำนวนกิจกรรมและผู้เข้าร่วม	รายชื่อ ภาพถ่าย รายงานผล
ผลลัพธ์ (Outcome)	การเปลี่ยนแปลงของนักศึกษา	การคงอยู่ในระบบ การสำเร็จการศึกษา และสมรรถนะที่เพิ่มขึ้น	ฐานข้อมูลนักศึกษา ผลประเมิน
ผลกระทบ (Impact)	การเปลี่ยนแปลงระยะยาว	การมีงานทำ รายได้ และความสามารถในการพึ่งพาตนเอง	ข้อมูลติดตามหลังสำเร็จการศึกษา

5.1.7 ระยะเวลาและความถี่ในการติดตาม

การติดตามควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามช่วงเวลาของการศึกษาและการประกอบอาชีพ โดยแบ่งเป็นระยะดังนี้

ระยะการติดตาม	ช่วงเวลา	ประเด็นที่ติดตาม
ก่อนเริ่มดำเนินงาน	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	ข้อมูลพื้นฐานนักศึกษา สภาพเศรษฐกิจและสังคม พื้นฐานความรู้ และความต้องการความช่วยเหลือ
ระหว่างดำเนินงาน	ระหว่างภาคการศึกษา	การเข้าเรียน ผลการเรียน ความเป็นอยู่ การได้รับสวัสดิการ และการเข้าร่วมกิจกรรม
หลังสิ้นสุดกิจกรรม	ภายหลังการจัดกิจกรรมหรือฝึกประสบการณ์	ความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และผลการประเมินกิจกรรม
หลังสำเร็จการศึกษา	หลังสำเร็จการศึกษา	สถานภาพการทำงาน การประกอบอาชีพอิสระและรายได้
ระยะติดตามต่อเนื่อง	30, 60 และ 90 วัน หรือช่วงเวลาที่โครงการกำหนด	ความต่อเนื่องในการทำงาน รายได้ และปัญหาในการประกอบอาชีพ

การกำหนดช่วงเวลาติดตามหลังสำเร็จการศึกษาควรสอดคล้องกับระยะเวลาของโครงการและระบบรายงานของหน่วยงานสนับสนุนทุน โดยต้องแยกข้อมูลของผู้สำเร็จการศึกษาออกจากข้อมูลของนักศึกษาที่ยังอยู่ระหว่างศึกษา

5.2 การติดตามความก้าวหน้าทางการศึกษาและการสำเร็จการศึกษา

การติดตามความก้าวหน้าทางการศึกษาเป็นกระบวนการตรวจสอบสถานะและพัฒนาการของนักศึกษาตั้งแต่เริ่มเข้าร่วมโครงการจนถึงสำเร็จการศึกษา โดยมุ่งประเมินความสามารถในการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การผ่านรายวิชา การสะสมหน่วยกิต และการปฏิบัติตามเงื่อนไขของหลักสูตร

สำหรับนักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง การติดตามความก้าวหน้าทางการศึกษามีความสำคัญต่อการวางแผนดูแลช่วยเหลือ เนื่องจากนักศึกษาแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้และสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน

5.2.1 การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา

การติดตามเริ่มจากการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา ได้แก่ ประวัติการศึกษา รายวิชาที่ลงทะเบียน ผลการเรียน ความสามารถพื้นฐาน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือ ข้อมูลดังกล่าวใช้เป็นฐานสำหรับเปรียบเทียบความก้าวหน้าในระหว่างศึกษา

5.2.2 การติดตามผลการเรียนและการเข้าเรียน

การติดตามผลการเรียนดำเนินการผ่านการตรวจสอบผลการเรียนรายวิชา การเข้าเรียน การส่งงาน และการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ โดยอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมกันตรวจสอบข้อมูลและประสานการช่วยเหลือเมื่อนักศึกษามีความเสี่ยงต่อการเรียนไม่ผ่านหรือไม่สามารถศึกษาได้ตามแผน

5.2.3 การติดตามการคงอยู่ในระบบการศึกษา

การติดตามการคงอยู่ในระบบการศึกษามุ่งตรวจสอบสถานะของนักศึกษา ได้แก่

- นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่
- นักศึกษาที่มีความเสี่ยงด้านการเรียน
- นักศึกษาที่พักการศึกษา

- นักศึกษาที่ลาออกหรือพ้นสภาพ
- นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา

การจำแนกสถานะดังกล่าวช่วยให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนช่วยเหลือได้ตรงกับสภาพของนักศึกษาแต่ละคน

5.2.4 การติดตามการสำเร็จการศึกษา

การติดตามการสำเร็จการศึกษาควรตรวจสอบการผ่านรายวิชา การสะสมหน่วยกิต การผ่านเงื่อนไขหลักสูตร และการได้รับอนุมัติให้สำเร็จการศึกษาตามระเบียบของสถานศึกษา

การรายงานผลต้องแยกจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาออกจากจำนวนนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ และระบุปีการศึกษาหรือรุ่นที่ใช้ในการคำนวณอย่างชัดเจน

5.2.5 ตัวชี้วัดด้านความก้าวหน้าทางการศึกษา

ตัวชี้วัด	วิธีการคำนวณ	แหล่งข้อมูล
ร้อยละของนักศึกษาที่คงอยู่ในระบบ	(จำนวนนักศึกษาที่ยังคงสถานภาพ ÷ จำนวนนักศึกษาตั้งต้นของรุ่น) × 100	ทะเบียนนักศึกษา
ร้อยละของนักศึกษาที่ผ่านรายวิชา	(จำนวนนักศึกษาที่ผ่านรายวิชาตามเกณฑ์ ÷ จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชานั้น) × 100	ผลการเรียน
ร้อยละของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา	(จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ÷ จำนวนนักศึกษาตั้งต้นของรุ่น) × 100	ข้อมูลทะเบียนและอนุมัติสำเร็จการศึกษา
อัตราการออกกลางคัน	(จำนวนนักศึกษาที่ออกจากระบบ ÷ จำนวนนักศึกษาตั้งต้นของรุ่น) × 100	ข้อมูลสถานภาพนักศึกษา

การคำนวณตัวชี้วัดต้องใช้จำนวนประชากรฐานเดียวกันและระบุช่วงเวลาที่ติดตามให้ชัดเจน โดยกรณีมีนักศึกษาย้ายสถานศึกษา พักการศึกษา หรือเปลี่ยนสถานภาพ ต้องกำหนดหลักเกณฑ์การนับให้สอดคล้องกับนิยามของหน่วยงานที่รายงาน

5.3 การประเมินสมรรถนะวิชาชีพของนักศึกษา

การประเมินสมรรถนะวิชาชีพเป็นกระบวนการตรวจสอบความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ โดยพิจารณาความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์การทำงานจริง รวมถึงการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นและการให้บริการตามมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

โครงการกำหนดแนวทางพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้ OBE, Active Learning และ WiL เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาผ่านการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ

5.3.1 องค์ประกอบของสมรรถนะวิชาชีพ

การประเมินสมรรถนะของนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการสามารถพิจารณาองค์ประกอบสำคัญได้ดังนี้

1) ด้านความรู้วิชาชีพ

ประเมินความเข้าใจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ หลักการบริการ การต้อนรับ การให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

2) ด้านทักษะการปฏิบัติงาน

ประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ เช่น การต้อนรับ การให้บริการ การสื่อสารกับลูกค้า การประสานงาน และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

3) ด้านทักษะการสื่อสาร

ประเมินความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศตามลักษณะงาน รวมทั้งการรับฟัง การให้ข้อมูล และการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ

4) ด้านทักษะดิจิทัล

ประเมินความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสืบค้นข้อมูล จัดทำเอกสาร สื่อสาร และสนับสนุนการทำงานในธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ

5) ด้านคุณลักษณะในการทำงาน

ประเมินความรับผิดชอบ วินัย การตรงต่อเวลา การทำงานเป็นทีม บุคลิกภาพ จรรยาบรรณ และความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมการทำงาน

5.3.2 วิธีการประเมินสมรรถนะ

การประเมินสมรรถนะควรใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อให้สามารถตรวจสอบความรู้และทักษะจากการปฏิบัติงานได้อย่างรอบด้าน ได้แก่

- การทดสอบความรู้ก่อนและหลังการเรียนรู้
- การประเมินจากผลงานหรือชิ้นงาน
- การสังเกตพฤติกรรมระหว่างการปฏิบัติงาน
- การประเมินจากสถานการณ์จำลอง
- การประเมินจากการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ
- การประเมินโดยอาจารย์ผู้สอนและผู้ควบคุมการฝึกประสบการณ์
- การประเมินตนเองและการสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

5.3.3 การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

การประเมินผลการฝึกประสบการณ์ควรพิจารณาความสามารถในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ความรับผิดชอบ การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการนำความรู้จากห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง โดยให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษา

5.3.4 เครื่องมือประเมินสมรรถนะวิชาชีพ

เครื่องมือ	วัตถุประสงค์	ผู้ประเมิน
แบบทดสอบความรู้	ประเมินความรู้พื้นฐานและความรู้วิชาชีพ	อาจารย์ผู้สอน
แบบประเมินทักษะปฏิบัติ	ประเมินความสามารถในการปฏิบัติงาน	อาจารย์ผู้สอน/ผู้ควบคุมการฝึก
แบบสังเกตพฤติกรรม	ประเมินคุณลักษณะและพฤติกรรมการทำงาน	อาจารย์/สถานประกอบการ
แบบประเมินการฝึกประสบการณ์	ประเมินผลการปฏิบัติงานในสถาน	ผู้ควบคุมการฝึก

เครื่องมือ	วัตถุประสงค์	ผู้ประเมิน
	ประกอบการ	
แบบสะท้อนผลการเรียนรู้	ประเมินการเรียนรู้จากประสบการณ์	นักศึกษา

5.3.5 การนำผลประเมินไปใช้พัฒนานักศึกษา

ผลการประเมินสมรรถนะควรนำมาใช้วิเคราะห์จุดเด่นและประเด็นที่ต้องพัฒนาของนักศึกษาแต่ละคน โดยจัดทำข้อมูลย้อนกลับและกำหนดกิจกรรมเสริมทักษะให้สอดคล้องกับผลการประเมิน รวมทั้งนำข้อมูลจากสถานประกอบการไปใช้ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์ในรุ่นต่อไป

5.4 การติดตามการมีงานทำและการประกอบอาชีพ

การติดตามการมีงานทำและการประกอบอาชีพเป็นกระบวนการประเมินผลลัพธ์ภายหลังนักศึกษาสำเร็จการศึกษา โดยมุ่งตรวจสอบความสามารถในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน การประกอบอาชีพอิสระ และการสร้างรายได้เพื่อพึ่งพาตนเองและครอบครัว

โครงการกำหนดแนวทางการติดตามผลหลังสำเร็จการศึกษา โดยให้คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยอาจารย์และตัวแทนสถานประกอบการลงพื้นที่ติดตามนักศึกษา รวมทั้งติดตามอัตราการมีงานทำ การประกอบอาชีพอิสระ และระดับรายได้

5.4.1 การจัดเก็บข้อมูลสถานภาพการทำงาน

การติดตามควรจำแนกสถานภาพการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาให้ชัดเจน ได้แก่

1) ทำงานประจำในสถานประกอบการ
2) ทำงานชั่วคราวหรือทำงานตามฤดูกาล
3) ประกอบอาชีพอิสระหรือดำเนินธุรกิจส่วนตัว
4) ทำงานในครอบครัวหรือกิจการชุมชน
5) ศึกษาต่อ
6) อยู่ระหว่างหางาน
7) ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ

การจำแนกข้อมูลดังกล่าวช่วยให้สามารถวิเคราะห์รูปแบบการเข้าสู่ตลาดแรงงานและความต้องการสนับสนุนของผู้สำเร็จการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

5.4.2 การติดตามความสอดคล้องระหว่างงานกับสาขาวิชา

การติดตามควรพิจารณาความสอดคล้องระหว่างงานที่ทำกับสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ โดยพิจารณาจากประเภทงาน ลักษณะหน้าที่ ความรู้และทักษะที่นำไปใช้ และความสัมพันธ์กับสมรรถนะที่ได้รับจากหลักสูตร

ข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาใช้ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและกิจกรรมฝึกประสบการณ์ รวมทั้งใช้ประกอบการพัฒนาความร่วมมือกับสถานประกอบการ

5.4.3 การติดตามรายได้และความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

การติดตามรายได้ควรจัดเก็บข้อมูลรายได้ก่อนและหลังสำเร็จการศึกษาตามช่วงเวลาที่กำหนด โดยแยกข้อมูลรายได้จากงานประจำ รายได้จากอาชีพอิสระ และรายได้จากกิจการส่วนตัว เพื่อให้สามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ได้อย่างถูกต้อง

นอกจากรายได้แล้ว ควรติดตามความต่อเนื่องของการทำงาน ความมั่นคงของอาชีพ และความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

5.4.4 การสร้างเครือข่ายและช่องทางการมีงานทำ

โครงการกำหนดแนวทางการสร้างเครือข่ายหางาน โดยจัดกิจกรรมสัมมนาอาชีพ เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าถึงเครือข่ายผู้ประกอบการ และพัฒนาแหล่งข้อมูลหรือแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเชื่อมโยงผู้สำเร็จการศึกษากับนายจ้าง

5.4.5 ตัวชี้วัดด้านการมีงานทำและรายได้

ตัวชี้วัด	วิธีการคำนวณ	ข้อมูลที่ต้องจัดเก็บ
ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำ	(จำนวนผู้มีงานทำ ÷ จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่ติดตามได้) × 100	สถานภาพการทำงาน
ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่ประกอบอาชีพอิสระ	(จำนวนผู้ประกอบอาชีพอิสระ ÷ จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่ติดตามได้) × 100	ประเภทอาชีพและข้อมูลกิจการ
ร้อยละของผู้มีงานทำตรงสาขา	(จำนวนผู้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา ÷ จำนวนผู้มีงานทำที่ติดตามได้) × 100	ประเภทงานและลักษณะงาน
รายได้เฉลี่ยหลังสำเร็จการศึกษา	ผลรวมรายได้ของผู้ที่มีรายได้ ÷ จำนวนผู้ที่มีข้อมูลรายได้	รายได้จากการทำงานหรือประกอบอาชีพ
ร้อยละของผู้มีรายได้เพิ่มขึ้น	(จำนวนผู้ที่มีรายได้เพิ่มขึ้น ÷ จำนวนผู้ที่มีข้อมูลรายได้เปรียบเทียบ) × 100	รายได้ก่อนและหลัง
อัตราการติดตามข้อมูลได้	(จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่ติดตามข้อมูลได้ ÷ จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด) × 100	ฐานข้อมูลติดตาม

การรายงานร้อยละของผู้มีงานทำต้องระบุฐานประชากรให้ชัดเจนว่าใช้จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด หรือจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่สามารถติดตามข้อมูลได้ ส่วนการคำนวณรายได้เฉลี่ยควรระบุว่าคำนวณจากผู้ที่มีรายได้จริง ไม่รวมผู้ที่ไม่มีข้อมูลรายได้หรือยังไม่ได้ประกอบอาชีพ

5.5 ผลลัพธ์ที่คาดหวังและผลการดำเนินงานที่มีหลักฐานยืนยัน

การรายงานผลโครงการต้องแยกผลลัพธ์ที่คาดหวังตามข้อเสนอโครงการออกจากผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้การประเมินผลมีความถูกต้อง โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ โดยผลลัพธ์ที่คาดหวังเป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ส่วนผลการดำเนินงานเป็นข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติและมีหลักฐานยืนยัน

5.5.1 ผลลัพธ์ที่คาดหวังตามข้อเสนอโครงการ

โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2569 ของวิทยาลัยชุมชนสตูลกำหนดผลลัพธ์และผลกระทบที่มุ่งหวังไว้ ได้แก่

1) นักศึกษาได้รับโอกาสทางการศึกษาระดับอนุปริญญาในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ
2) นักศึกษาได้รับการดูแลช่วยเหลือด้านการเรียน ความเป็นอยู่ และสวัสดิการ
3) นักศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพที่จำเป็นต่อการทำงาน
4) นักศึกษามีประสบการณ์จากการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ
5) ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือสามารถประกอบอาชีพอิสระ และมีรายได้เพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัว
6) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและสนับสนุนให้เยาวชนสามารถก้าวข้ามความยากจนข้ามรุ่น
7) พัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพเพื่อรองรับการเติบโตของเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในจังหวัดสตูลและพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

5.5.2 ผลการดำเนินงานที่มีหลักฐานยืนยัน

การรายงานผลการดำเนินงานจริงควรใช้ข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินโครงการ โดยจำแนกตามประเด็นดังนี้

ประเด็นผลการดำเนินงาน	ข้อมูลที่ต้องรายงาน	หลักฐานยืนยัน
การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา	จำนวนผู้สมัคร จำนวนผู้ผ่านการคัดเลือก และจำนวนผู้ได้รับทุนจริง	ใบสมัคร แบบคัดกรอง ประกาศผล
การดูแลช่วยเหลือนักศึกษา	จำนวนผู้ได้รับการดูแลและประเภทการช่วยเหลือ	แบบบันทึกการดูแล เอกสารสวัสดิการ
การพัฒนาทักษะพื้นฐาน	จำนวนผู้เข้าร่วมและผลการประเมินก่อน–หลัง	แผนกิจกรรม แบบทดสอบ ผลประเมิน
การจัดการเรียนรู้	จำนวนรายวิชาและกิจกรรมที่ดำเนินการ	แผนการสอน รายงานการจัดกิจกรรม
การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	จำนวนผู้เข้าร่วมและผลการประเมินจากสถานประกอบการ	แผนฝึกงาน แบบประเมิน รายงานนิเทศ
การสำเร็จการศึกษา	จำนวนและร้อยละผู้สำเร็จการศึกษา	ทะเบียนนักศึกษาและเอกสารอนุมัติสำเร็จการศึกษา
การมีงานทำ	จำนวนและร้อยละผู้มีงานทำและประกอบอาชีพอิสระ	แบบติดตามผู้สำเร็จการศึกษา
รายได้	รายได้ก่อนและหลังสำเร็จการศึกษา	แบบติดตามรายได้และหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

5.5.3 การแยกผลที่คาดหวังออกจากผลที่เกิดขึ้นจริง

การจัดทำรายงานควรใช้รูปแบบการนำเสนอที่แยกเป้าหมายกับผลการดำเนินงาน ดังตัวอย่าง

ประเด็น	เป้าหมาย/ผลที่คาดหวัง	ผลที่เกิดขึ้นจริง	หลักฐาน
จำนวนนักศึกษาทุน	20 คน ตามข้อเสนอโครงการ	ระบุจำนวนที่ได้รับทุนจริง	รายชื่อผู้ได้รับทุน
การดูแลช่วยเหลือ	นักศึกษาได้รับการดูแลตามระบบ	ระบุจำนวนและรูปแบบการช่วยเหลือจริง	บันทึกการดูแล
การพัฒนาทักษะ	นักศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานและวิชาชีพ	ระบุผลการเข้าร่วมและผลประเมินจริง	แบบประเมิน
การฝึกประสบการณ์	นักศึกษาได้รับประสบการณ์ในสถานประกอบการ	ระบุจำนวนผู้เข้าร่วมและผลการฝึกจริง	แบบประเมินจากสถานประกอบการ
การสำเร็จการศึกษา	ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามเงื่อนไขหลักสูตร	ระบุจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาจริง	เอกสารสำเร็จการศึกษา
การมีงานทำ	ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระ	ระบุจำนวนและประเภทอาชีพจริง	ข้อมูลติดตามหลังสำเร็จการศึกษา

สถานะข้อมูลตามเอกสารที่ใช้จัดทำบทนี้: เอกสารโครงการที่มีอยู่ยืนยันข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย 20 คน และแนวทางการดำเนินงานกับผลลัพธ์ที่คาดหวัง แต่ยังไม่เพียงพอสำหรับยืนยันจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา อัตราการมีงานทำ หรือระดับรายได้จริง ดังนั้น ข้อมูลเหล่านี้ต้องเติมจากรายงานผลการดำเนินงานและแบบติดตามนักศึกษาของวิทยาลัยก่อนนำเสนอเป็นผลสำเร็จของโครงการ

5.6 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเป็นส่วนหนึ่งของการติดตามและประเมินผล เพื่อระบุข้อจำกัดที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการและกำหนดแนวทางแก้ไขที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา โดยควรพิจารณาจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และสถานประกอบการ

สำหรับการจัดทำรายงาน สามารถกำหนดกรอบประเด็นสำหรับตรวจสอบและวิเคราะห์ได้ดังนี้

5.6.1 ปัญหาด้านการค้นหาและคัดเลือกนักศึกษา

ประเด็นที่ควรตรวจสอบ ได้แก่ การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การได้รับข้อมูลผู้สมัครไม่ครบถ้วน การจัดเตรียมเอกสารประกอบการสมัคร และการประสานงานกับโรงเรียนหรือชุมชน

แนวทางแก้ไข

- พัฒนาช่องทางประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมโรงเรียนและชุมชน
- จัดทำแนวทางและรายการเอกสารประกอบการสมัครให้ชัดเจน
- ประสานผู้รับผิดชอบในพื้นที่เพื่อช่วยค้นหาและตรวจสอบข้อมูล
- จัดระบบฐานข้อมูลผู้สมัครและผลการคัดเลือกให้ตรวจสอบได้

5.6.2 ปัญหาด้านการเรียนและพื้นฐานความรู้ของนักศึกษา

ประเด็นที่ควรตรวจสอบ ได้แก่ ความแตกต่างของพื้นฐานความรู้ ความสามารถด้านภาษา การใช้เทคโนโลยี และความพร้อมในการเรียนระดับอนุปริญญา

แนวทางแก้ไข

- ประเมินพื้นฐานความรู้ก่อนเริ่มเรียน
- จัดกิจกรรมปรับพื้นฐานตามความจำเป็น
- จัดสอนเสริมและให้คำปรึกษารายบุคคล

- ติดตามผลการเรียนอย่างต่อเนื่อง
- ประสานอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อช่วยเหลือนักศึกษาที่มีความเสี่ยง

5.6.3 ปัญหาด้านความเป็นอยู่และสวัสดิการ

ประเด็นที่ควรตรวจสอบ ได้แก่ ข้อจำกัดด้านค่าใช้จ่าย การเดินทาง ที่พัก ความเป็นอยู่ และปัจจัยครอบครัวที่ส่งผลต่อการศึกษา

แนวทางแก้ไข

- จัดระบบติดตามความเป็นอยู่ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล
- ประเมินความต้องการความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง
- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนสวัสดิการ
- ใช้ระบบศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5) ในการติดตามและประสานความช่วยเหลือ
- จัดเก็บข้อมูลการช่วยเหลือและติดตามผลอย่างเป็นระบบ

5.6.4 ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ประเด็นที่ควรตรวจสอบ ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้กับลักษณะงานจริง ความพร้อมของสถานประกอบการ การจัดตารางฝึกประสบการณ์ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

แนวทางแก้ไข

- ประชุมร่วมกับสถานประกอบการก่อนจัดกิจกรรมฝึกประสบการณ์
- กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้และลักษณะงานที่นักศึกษาจะได้รับมอบหมาย
- จัดทำแผนการฝึกประสบการณ์และแบบประเมินร่วมกัน
- กำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศและติดตาม
- นำข้อเสนอแนะจากสถานประกอบการมาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้

5.6.5 ปัญหาด้านการมีงานทำและการประกอบอาชีพ

ประเด็นที่ควรตรวจสอบ ได้แก่ ความไม่สอดคล้องระหว่างทักษะของผู้สำเร็จการศึกษากับตำแหน่งงาน การขาดข้อมูลแหล่งงาน และข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน

แนวทางแก้ไข

- พัฒนาทักษะการสมัครงานและการสัมภาษณ์
- จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนสำเร็จการศึกษา
- ประสานเครือข่ายสถานประกอบการเพื่อเผยแพร่ตำแหน่งงาน
- พัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาและข้อมูลการมีงานทำ
- ติดตามผลหลังสำเร็จการศึกษาและนำข้อมูลกลับมาปรับปรุงหลักสูตร

5.6.6 ปัญหาด้านการติดตามและจัดเก็บข้อมูล

ประเด็นที่ควรตรวจสอบ ได้แก่ ข้อมูลนักศึกษาไม่เป็นปัจจุบัน การติดตามผู้สำเร็จการศึกษาไม่ได้ครบถ้วน และการจัดเก็บหลักฐานกระจายอยู่หลายฝ่าย

แนวทางแก้ไข

- กำหนดผู้รับผิดชอบฐานข้อมูลกลาง
- จัดทำแบบบันทึกและแบบติดตามที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- กำหนดช่วงเวลาการปรับปรุงข้อมูล
- ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล
- กำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลและมาตรการรักษาความลับ

5.6.7 ตารางสรุปปัญหาและแนวทางแก้ไข

ประเด็น	ข้อมูลที่ควรตรวจสอบ	แนวทางแก้ไข	ผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง
การคัดเลือกนักศึกษา	จำนวนผู้สมัครและข้อมูลผู้สมัครไม่ครบถ้วน	พัฒนาระบบประชาสัมพันธ์และคัดกรอง	คณะทำงานคัดเลือก
พื้นฐานการเรียน	ผลประเมินและผลการเรียนรายวิชา	จัดปรับพื้นฐานและสอนเสริม	ฝ่ายวิชาการ/อาจารย์ที่ปรึกษา
ความเป็นอยู่	ข้อมูลค่าใช้จ่ายและการขอรับความช่วยเหลือ	ติดตามและสนับสนุนสวัสดิการ	ฝ่ายกิจการนักศึกษา
การฝึกประสบการณ์	ผลประเมินจากสถานประกอบการ	ปรับแผนฝึกและระบบนิเทศ	ฝ่ายวิชาการ/สถานประกอบการ
การมีงานทำ	สถานภาพการทำงานและข้อมูลรายได้	พัฒนาเครือข่ายและระบบติดตาม	ผู้รับผิดชอบโครงการ
การจัดเก็บข้อมูล	ความครบถ้วนและความเป็นปัจจุบัน	จัดทำฐานข้อมูลกลางและกำหนดผู้รับผิดชอบ	คณะทำงานข้อมูล

5.7 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาต่อยอด

การพัฒนาต่อยอดโครงการเป็นกระบวนการนำผลการติดตามและประเมินผล องค์ความรู้จากการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องมาใช้ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการและการจัดการศึกษา เพื่อให้การสร้างโอกาสทางการศึกษาสามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาสมรรถนะและการประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง

5.7.1 การพัฒนาระบบบริหารจัดการโครงการ

ควรพัฒนาระบบบริหารจัดการโครงการให้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน เชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนักศึกษา และฝ่ายการเงิน รวมทั้งจัดทำระบบติดตามความก้าวหน้าของกิจกรรมและงบประมาณให้สามารถตรวจสอบได้

การดำเนินงานในระยะต่อไปควรจัดทำคู่มือการบริหารจัดการโครงการที่รวบรวมขั้นตอนการปฏิบัติงาน แบบฟอร์ม และเอกสารหลักฐานที่จำเป็น เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับบุคลากรและคณะทำงานในรุ่นต่อไป

5.7.2 การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษา

ควรพัฒนาระบบ SATUN MODEL ให้มีข้อมูลประกอบการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน โดยเชื่อมโยงข้อมูลการเรียน ความเป็นอยู่ สวัสดิการ และการให้คำปรึกษาเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการติดตามนักศึกษารายบุคคลและการประสานความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ

ควรพัฒนากิจกรรมศิษย์คือลูก (1 ต่อ 5) ให้มีแบบบันทึกการติดตามนักศึกษา การรายงานปัญหา และการประเมินผลการช่วยเหลือ เพื่อให้สามารถตรวจสอบความต่อเนื่องของการดูแลและนำข้อมูลไปใช้วางแผนพัฒนานักศึกษาได้

5.7.3 การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ควรนำข้อมูลผลการเรียน ผลประเมินสมรรถนะ และข้อเสนอแนะจากสถานประกอบการมาใช้ทบทวนผลลัพธ์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญกับทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ

แนวทางการพัฒนาประกอบด้วย

- ทบทวนผลลัพธ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพ
- พัฒนากิจกรรม Active Learning ที่เน้นการปฏิบัติ
- เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง
- พัฒนาทักษะภาษาและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับงานบริการ
- จัดระบบประเมินสมรรถนะที่เชื่อมโยงกับลักษณะงานจริง

5.7.4 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ

ควรพัฒนาความร่วมมือกับสถานประกอบการให้มีความต่อเนื่องและมีรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยกำหนดบทบาทของสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์ และการประเมินสมรรถนะนักศึกษา

นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการสะท้อนความต้องการกำลังคน การให้ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็น และการพัฒนากิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน

5.7.5 การพัฒนาระบบติดตามผู้สำเร็จการศึกษา

ควรจัดทำฐานข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาที่สามารถติดตามสถานภาพการทำงาน การประกอบอาชีพ รายได้ และความสอดคล้องของงานกับสาขาวิชาได้อย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดช่วงเวลาการติดตามและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

การติดตามควรให้ความสำคัญกับข้อมูลก่อนและหลังสำเร็จการศึกษา เพื่อใช้ประเมินการเปลี่ยนแปลงด้านการประกอบอาชีพและรายได้ โดยต้องระบุแหล่งข้อมูลและวิธีการคำนวณตัวชี้วัดให้ตรวจสอบได้

5.7.6 การพัฒนาระบบจัดการความรู้

ควรรวบรวมองค์ความรู้จากผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และสถานประกอบการให้เป็นระบบ โดยจัดทำเอกสารความรู้ คู่มือ ขั้นตอนปฏิบัติงาน และแนวปฏิบัติที่ดี พร้อมทั้งจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้บุคลากรสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน

องค์ความรู้ที่จัดเก็บควรได้รับการทบทวนและปรับปรุงตามผลการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงของบริบทการศึกษาและตลาดแรงงาน

5.7.7 การขยายผลสู่กลุ่มเป้าหมายและเครือข่ายอื่น

การขยายผลสามารถดำเนินการผ่านการเผยแพร่แนวทางการดูแลนักศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบ WiL และการสร้างเครือข่ายสถานประกอบการให้แก่สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่มีภารกิจใกล้เคียงกัน โดยพิจารณาความพร้อมของบุคลากร ทรัพยากร และบริบทของพื้นที่ก่อนนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้

5.7.8 แผนการพัฒนาต่อยอดในระยะต่อไป

ประเด็นการพัฒนา	แนวทางดำเนินงาน	ผลผลิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัดติดตาม
ระบบบริหารโครงการ	จัดทำคู่มือและระบบติดตามการดำเนินงาน	คู่มือและระบบติดตาม	มีคู่มือและรายงานติดตาม
ระบบดูแลนักศึกษา	พัฒนาฐานข้อมูลและแบบบันทึกการดูแล	ระบบข้อมูลนักศึกษารายบุคคล	ความครบถ้วนของข้อมูล
การพัฒนาสมรรถนะ	จัดทำระบบประเมินสมรรถนะวิชาชีพ	เครื่องมือประเมินสมรรถนะ	ผลประเมินก่อนและหลัง
การจัดการเรียนรู้ WiL	พัฒนาเครือข่ายและแผนฝึกประสบการณ์	แผนการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ	จำนวนกิจกรรมและเครือข่ายที่ดำเนินงานจริง
การมีงานทำ	จัดทำฐานข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาและแหล่งงาน	ระบบติดตามอาชีพ	อัตราการติดตามและข้อมูลการมีงานทำ
การจัดการความรู้	จัดทำคู่มือและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	เอกสารองค์ความรู้	จำนวนองค์ความรู้ที่จัดทำและนำไปใช้
การขยายผล	ถ่ายทอดความรู้ให้เครือข่าย	กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้	จำนวนหน่วยงานที่เข้าร่วมและนำไปใช้

5.8 สรุปผลการติดตาม ประเมินผล และการพัฒนาต่อยอด

การติดตามและประเมินผลโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงการบริหารจัดการโครงการกับการพัฒนานักศึกษาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา การดูแลช่วยเหลือ การพัฒนาความรู้และทักษะ การจัดการเรียนรู้และฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ไปจนถึงการติดตามผลการสำเร็จการศึกษาและการมีงานทำ

การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และสามารถตรวจสอบได้ โดยเฉพาะข้อมูลความก้าวหน้าทางการศึกษา สมรรถนะวิชาชีพ การสำเร็จการศึกษา สถานภาพการทำงาน และรายได้ของผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการพิจารณาผลลัพธ์ของโครงการ

การนำผลการติดตามและประเมินผลมาวิเคราะห์ร่วมกับองค์ความรู้จากผู้เกี่ยวข้องจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงระบบบริหารจัดการ พัฒนารูปแบบการดูแลนักศึกษา และสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนดำเนินโครงการในรุ่นต่อไป เพื่อให้การสร้างโอกาสทางการศึกษาสามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาสมรรถนะ การมีงานทำ และการพึ่งพาตนเองของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

บรรณนุกรม

เอกสารภาษาไทย

ฐิติมา ญาณวงษา, สมเกียรติ อินทสิงห์, สุนีย์ เงินยวง, และน้ำผึ้ง อินทะเนตร. (2564). หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์: แนวทางใหม่สำหรับหลักสูตรอุดมศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 15*(2), 279–296.

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. (2567). *แนวทางการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-Based Education: OBE).*

สำนักงานสถิติจังหวัดสตูล. (ม.ป.ป.). *วิเคราะห์และสรุปสถานการณ์จากชุดข้อมูลกลางเรื่องท่องเที่ยวจังหวัดสตูล.*

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2569). *สถิติการท่องเที่ยวและกีฬา: จำนวนผู้เข้าพัก อัตราการเข้าพัก จำนวนผู้เยี่ยมเยือน และรายได้จากผู้เยี่ยมเยือน จำแนกตามจังหวัด พ.ศ. 2568.*

วิทยาลัยชุมชนสตูล. (2569ก). *แบบเสนอข้อเสนอโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2569 สำหรับสถานศึกษาทั่วไป ประเภททุน 2 ปี (ปวส./อนุปริญญา).* กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (สัญญาเลขที่ 69-0138 รหัสโครงการ 69-083-00215)

วิทยาลัยชุมชนสตูล. (2569ข). *เอกสารโครงการฉบับสมบูรณ์: โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2569.*

เอกสารภาษาอังกฤษ

วิทยาลัยชุมชนสตูล. (2569ข). *เอกสารโครงการฉบับสมบูรณ์: โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2569.*

Nonaka, I. (1994). A dynamic theory of organizational knowledge creation. *Organization Science, 5*(1), 14–37.

Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation.* Oxford University Press.

Nonaka, I., Toyama, R., & Konno, N. (2000). SECI, Ba and leadership: A unified model of dynamic knowledge creation. *Long Range Planning, 33*(1), 5–34.

Spady, W. G. (1994). *Outcome-based education: Critical issues and answers.* American Association of School Administrators.

Tertiary Education Quality and Standards Agency. (2022). *Guidance note: Work-integrated learning.*

UNESCO. (2017). *A guide for ensuring inclusion and equity in education.*

UNESCO. (n.d.). *Inclusion in education.*

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development.*

United Nations. (2026). *Goal 4: Quality education.*

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

การถอดความรู้จากผู้รู้ในหน่วยงาน
(Tacit Knowledge to Explicit Knowledge)

การถอดความรู้จากผู้รู้ในหน่วยงาน (Tacit Knowledge to Explicit Knowledge)

1. ผู้รู้ (ข้อมูลผู้รู้)

ชื่อผู้รู้ นางนงนุช ถวิลวรรณ์

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยชุมชนสตูล

ภูมิลำเนา จังหวัดสตูล

มือถือ 0831838131

2. ผู้ถอดความรู้

2.1 นางสาวสุนิสา สะแหละ

2.2 นายอุใบ หมัดหมุด

2.3 นางสาวนวรัตน์ ลิ่มสกุล

3. ชื่อหัวข้อความรู้

การดูแลช่วยเหลือและติดตามความก้าวหน้าทางการศึกษาของนักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำ

4. ประโยชน์ของความรู้

1) ทำให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาทุนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การเข้าศึกษา การปรับตัว การเรียนรู้ การดำรงชีวิตระหว่างศึกษา จนถึงการสำเร็จการศึกษา
2) ช่วยให้สามารถติดตามความก้าวหน้าทางการศึกษาของนักศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากผลการเรียน การเข้าเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียน
3) ช่วยให้บุคลากรสามารถค้นหาปัญหาและความต้องการจำเป็นของนักศึกษาได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น และวางแผนให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมกับแต่ละบุคคล
4) ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของอาจารย์ที่ปรึกษา ฝ่ายกิจการนักศึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดูแลนักศึกษามีความต่อเนื่องและครอบคลุม
5) สนับสนุนให้นักศึกษามีโอกาสเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม ลดความเสี่ยงในการออกกลางคัน และเพิ่มโอกาสในการสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด
6) สามารถนำองค์ความรู้ไปพัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบติดตามช่วยเหลือนักศึกษาของวิทยาลัยชุมชนสตูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. เนื้อหาและสาระสำคัญขององค์ความรู้ (ตามหัวข้อความรู้)

5.1 หัวข้อความรู้ ประกอบด้วย

1) หลักการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาทุนอย่างเป็นระบบ

การดูแลนักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านพื้นฐานความรู้ สภาพครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม ความพร้อมในการเรียน และความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษา การให้ความช่วยเหลือจึงไม่ควรจำกัดเฉพาะด้านทุนการศึกษา แต่ต้องครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ การดำรงชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ และการเตรียมความพร้อมสำหรับการทำงาน

2) การดูแลนักศึกษาตามแนวคิด “ศิษย์คือลูก”

การดูแลนักศึกษาตามแนวคิด “ศิษย์คือลูก” เป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับความใกล้ชิดระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา โดยกำหนดรูปแบบการดูแลในลักษณะอาจารย์ 1 คน รับผิดชอบดูแลนักศึกษา 5 คน เพื่อให้สามารถติดตามพฤติกรรมการเรียน ความเป็นอยู่ และปัญหาของนักศึกษาได้อย่างทั่วถึง

กระบวนการดูแลประกอบด้วยการให้คำปรึกษา การสอบถามความเป็นอยู่ การติดตามผลการเรียน การรับฟังปัญหา และการประสานความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและไม่รู้สึกว่าต้องเผชิญปัญหาเพียงลำพัง

3) การติดตามความก้าวหน้าทางการศึกษา

การติดตามความก้าวหน้าทางการศึกษาควรดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของนักศึกษาเป็นฐานในการพิจารณา เช่น ผลการเรียนรายวิชา การเข้าเรียน การส่งงาน การเข้าร่วมกิจกรรม และผลการประเมินสมรรถนะ หากพบว่านักศึกษามีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ขาดเรียนต่อเนื่อง หรือมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถเรียนได้ตามแผน ควรมีการติดตามและให้ความช่วยเหลือโดยเร็ว

การใช้ระบบฐานข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลนักศึกษาช่วยให้ผู้รับผิดชอบสามารถตรวจสอบความก้าวหน้า วิเคราะห์ปัญหา และประสานงานระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับผู้เกี่ยวข้องได้สะดวกขึ้น

4) การเสริมพื้นฐานความรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็น

นักศึกษาทุนมีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน การจัดการเรียนรู้จึงควรคำนึงถึงความพร้อมของนักศึกษาแต่ละคน โดยจัดกิจกรรมเสริมพื้นฐานในด้านที่จำเป็น ได้แก่

- ภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสาร
- ภาษาต่างประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการสื่อสารในงานบริการและการท่องเที่ยว
- เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาทักษะการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการเรียนและการทำงาน
- วิชาชีพด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานบริการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

หากพบว่านักศึกษามีข้อจำกัดด้านการเรียนรู้ ควรจัดให้มีการสอนเสริม การให้คำปรึกษา หรือกิจกรรมพัฒนาทักษะเพิ่มเติมตามความจำเป็น

5) การประสานความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาของนักศึกษา

การดูแลนักศึกษาทุนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการ ฝ่ายกิจการนักศึกษา และฝ่ายการเงิน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือนักศึกษาได้อย่างครอบคลุม ทั้งด้านการเรียน การใช้ชีวิต และการบริหารจัดการทุน

การดำเนินงานควรมีการบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือ ปัญหาที่พบ วิธีการแก้ไข และผลการติดตาม เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนดูแลนักศึกษาในระยะต่อไป

6) การติดตามผลจนถึงการสำเร็จการศึกษา

การดูแลนักศึกษาไม่ควรสิ้นสุดเพียงการจัดการเรียนการสอน แต่ควรติดตามความก้าวหน้าจนถึงการสำเร็จการศึกษา โดยพิจารณาผลการเรียน การผ่านเกณฑ์สมรรถนะ การสำเร็จรายวิชา และความพร้อมในการเข้าสู่การทำงาน ทั้งนี้ การติดตามอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้วิทยาลัยสามารถประเมินประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือและนำข้อมูลไปปรับปรุงการดำเนินงานได้

5.2 ปัญหาอุปสรรคที่พบ

ประเด็นต่อไปนี้เป็นปัญหาและความเสี่ยงที่ควรนำมาใช้ตรวจสอบจากการปฏิบัติงานจริง ไม่ใช่ข้อยืนยันว่าเกิดขึ้นแล้วทั้งหมด

1) ความแตกต่างด้านพื้นฐานความรู้ของนักศึกษา นักศึกษาแต่ละคนมีพื้นฐานการเรียนรู้ไม่เท่ากัน ทำให้ต้องใช้เวลาและวิธีการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

2) ข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและสภาพครอบครัว อาจส่งผลต่อการดำรงชีวิต การเดินทาง และความพร้อมในการศึกษา

3) การปรับตัวเข้าสู่การเรียนระดับอนุปริญญา นักศึกษาบางรายอาจต้องปรับตัวกับรูปแบบการเรียน การรับผิดชอบตนเอง และการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ

4) การติดตามข้อมูลนักศึกษา หากข้อมูลการเรียนและข้อมูลการช่วยเหลือไม่ได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง อาจทำให้การช่วยเหลือไม่ทันต่อสถานการณ์

5) ข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานของผู้ดูแล การติดตามนักศึกษาเป็นรายบุคคลต้องอาศัยเวลาและความต่อเนื่องในการประสานงาน

6) การประสานความช่วยเหลือระหว่างหน่วยงาน หากไม่มีผู้รับผิดชอบหรือแนวทางการส่งต่อปัญหาที่ชัดเจน อาจทำให้การช่วยเหลือเกิดความล่าช้า

6. วิธีการนำความรู้ไปใช้

1) จัดทำแนวปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาทุน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้รับผิดชอบโครงการให้ชัดเจน

2) นำแนวคิด “ศิษย์คือลูก” ไปใช้ในการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและการติดตามนักศึกษาเป็นรายบุคคล

3) จัดทำแบบบันทึกข้อมูลนักศึกษา ครอบคลุมด้านการเรียน ความเป็นอยู่ ปัญหา และการให้ความช่วยเหลือ

4) ใช้ระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามผลการเรียนและความก้าวหน้าของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5) จัดกิจกรรมเสริมพื้นฐานความรู้และทักษะที่จำเป็นตามความต้องการของนักศึกษา

6) จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อทบทวนปัญหาและแนวทางช่วยเหลือ

7) จัดทำคู่มือเผยแพร่ภายในวิทยาลัยชุมชนสตูล และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของวิทยาลัยชุมชนสตูล เพื่อให้บุคลากรสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการดูแลนักศึกษากลุ่มอื่นได้

7. ผู้เรียนรู้

1) ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง
2) อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอน
3) บุคลากรฝ่ายกิจการนักศึกษา
4) บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านทะเบียนและวัดผล
5) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทุนและการดูแลช่วยเหลือนักศึกษา
6) บุคลากรของวิทยาลัยชุมชนสตูลที่ต้องการนำแนวทางการดูแลนักศึกษาไปประยุกต์ใช้

8. ประสบการณ์ที่ประทับใจ

การดำเนินงานดูแลนักศึกษาทุนเป็นกระบวนการที่ทำให้เห็นความสำคัญของการให้โอกาสทางการศึกษาและการดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการติดตามนักศึกษาเป็นรายบุคคล การรับฟังปัญหา และการประสานความช่วยเหลือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถดำเนินชีวิตและเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

การได้เห็นนักศึกษาที่มีข้อจำกัดด้านโอกาสทางการศึกษาได้รับการสนับสนุนให้สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และศักยภาพของตนเอง ถือเป็นคุณค่าที่สำคัญของการดำเนินงาน และสะท้อนให้เห็นว่าการดูแลผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงภารกิจด้านการจัดการศึกษา แต่เป็นการสร้างโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและครอบครัว

ควรให้ผู้รู้เพิ่มเติมเหตุการณ์หรือกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้หัวข้อนี้สะท้อนประสบการณ์เฉพาะบุคคลอย่างถูกต้อง

9. ข้อคิด

“การให้โอกาสทางการศึกษาไม่ใช่เพียงการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เข้ามาศึกษา แต่ต้องดูแล ส่งเสริม และติดตามอย่างต่อเนื่องจนผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและก้าวไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้”

****

การถอดความรู้จากผู้รู้ในหน่วยงาน (Tacit Knowledge to Explicit Knowledge)

1. ผู้รู้ (ข้อมูลผู้รู้)

ชื่อผู้รู้ นายอัศวยุช เทศอาเส็น

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยชุมชนสตูล

ภูมิลำเนา จังหวัดสตูล

มือถือ 085 0808816

2. ผู้ถอดความรู้

2.1 นางสาวสุนิสา สะแหละ

2.2 นายอุใบ หมัดหมุด

2.3 นางสาวนวรัตน์ ลิ่มสกุล

3. ชื่อหัวข้อความรู้

การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการสร้างเครือข่ายสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพและการมีงานทำของนักศึกษาทุน

4. ประโยชน์ของความรู้

1) ทำให้บุคลากรมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิชาการกับการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ

2) ช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้และสมรรถนะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

3) ส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงจากสถานประกอบการ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์การทำงานจริง

4) ช่วยพัฒนาความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยชุมชนสตูลกับสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวและบริการ

5) ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะวิชาชีพ ทักษะการสื่อสาร ทักษะดิจิทัล การทำงานเป็นทีม และความรับผิดชอบในการทำงาน

6) ช่วยเตรียมความพร้อมของนักศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษา ทั้งด้านการสมัครงาน การประกอบอาชีพอิสระ และการเป็นผู้ประกอบการ

7) ทำให้วิทยาลัยมีแนวทางติดตามผลการมีงานทำ การประกอบอาชีพอิสระ และรายได้ของผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

5. เนื้อหาและสาระสำคัญขององค์ความรู้ (ตามหัวข้อความรู้)

5.1 หัวข้อความรู้ ประกอบด้วย

1) การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-Based Education: OBE)

การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่กำหนดความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่ผู้เรียนต้องแสดงให้เห็นเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญ การออกแบบรายวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องมีความเชื่อมโยงกันระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีการประเมินผล

สำหรับหลักสูตรอนุปริญญาด้านการท่องเที่ยวและบริการ การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ควรครอบคลุมทั้งความรู้ด้านการท่องเที่ยวและบริการ ทักษะการปฏิบัติงาน การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการทำงานในสถานประกอบการ

2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา การอภิปราย การทำงานกลุ่ม และการสะท้อนผลการเรียนรู้ ผู้เรียนจึงไม่ได้เป็นเพียงผู้รับข้อมูล แต่มีบทบาทในการสร้างความรู้และพัฒนาทักษะของตนเอง

ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ การจำลองสถานการณ์การให้บริการนักท่องเที่ยว การฝึกวางแผนการเดินทาง การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว การฝึกสื่อสารกับลูกค้า และการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการให้บริการ

3) การจัดการเรียนรู้แบบ Work-integrated Learning (WiL)

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการเรียนกับการทำงาน (Work-integrated Learning: WiL) เป็นแนวทางที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ในสถานศึกษากับประสบการณ์การทำงานจริง โดยให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานในสถานประกอบการภายใต้การกำกับดูแลของอาจารย์และผู้ควบคุมงาน

การจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจสภาพแวดล้อมการทำงานจริง ได้ฝึกใช้ความรู้และทักษะที่เรียนมา รวมทั้งเรียนรู้มาตรฐานการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร การให้บริการ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่

สำหรับหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและบริการของวิทยาลัยชุมชนสตูล สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม รีสอร์ต บริษัทนำเที่ยว และสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการในพื้นที่จังหวัดสตูล

4) การสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยวิทยาลัยและสถานประกอบการต้องมีการประสานความร่วมมือในการกำหนดรูปแบบการเรียนรู้และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

กระบวนการสร้างความร่วมมือประกอบด้วย

- การสำรวจและคัดเลือกสถานประกอบการที่มีลักษณะงานสอดคล้องกับหลักสูตร
- การประสานงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ของวิทยาลัยและสถานประกอบการ
- การวางแผนการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้
- การกำหนดผู้ควบคุมดูแลนักศึกษาระหว่างการปฏิบัติงาน
- การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกัน
- การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และความร่วมมือในรอบต่อไป

5) การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของนักศึกษา

การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพควรครอบคลุมความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ ได้แก่

- ความรู้ทางวิชาชีพ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การบริการ และการดำเนินงานของสถานประกอบการ
- ทักษะการปฏิบัติงาน ความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่และมาตรฐานของสถานประกอบการ
- ทักษะการสื่อสาร ความสามารถในการสื่อสารกับผู้ร่วมงาน ลูกค้า และนักท่องเที่ยว
- ทักษะดิจิทัล ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการทำงานและการให้บริการ
- ทักษะการแก้ไขปัญหา ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
- คุณลักษณะในการทำงาน ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา มีวินัย จิตบริการ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

6) การประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง

การประเมินผลการเรียนรู้ควรพิจารณาทั้งความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบ แบบประเมินการปฏิบัติงาน แบบสังเกตพฤติกรรม แฟ้มสะสมผลงาน และการประเมินจากผู้ควบคุมงานในสถานประกอบการ

การประเมินควรสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และมีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถสะท้อนระดับสมรรถนะของนักศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

7) การเตรียมความพร้อมสู่การมีงานทำและการประกอบอาชีพ

การพัฒนานักศึกษาไม่ควรสิ้นสุดเพียงการฝึกปฏิบัติงาน แต่ควรเชื่อมโยงไปสู่การมีงานทำหรือการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา โดยดำเนินการผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การให้ข้อมูลตำแหน่งงานว่าง การแนะแนวอาชีพ การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมสมัครงาน การสร้างเครือข่ายกับนายจ้าง และการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

นอกจากนี้ ควรมีระบบติดตามผู้สำเร็จการศึกษา โดยจัดเก็บข้อมูลสถานภาพการทำงาน ประเภทอาชีพ ความสอดคล้องของงานกับสาขาที่สำเร็จการศึกษา และรายได้ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประเมินผลลัพธ์ของการพัฒนาผู้เรียน

5.2 ปัญหาอุปสรรคที่พบ

ประเด็นต่อไปนี้เป็นประเด็นความท้าทายที่ควรตรวจสอบกับการดำเนินงานจริงของโครงการ

1) ความแตกต่างระหว่างความรู้ในห้องเรียนกับการทำงานจริง นักศึกษาอาจต้องใช้เวลาในการปรับตัวเมื่อต้องนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การทำงานที่มีความซับซ้อน
2) ความพร้อมของสถานประกอบการ สถานประกอบการแต่ละแห่งมีลักษณะงาน ระบบการดูแล และโอกาสในการฝึกปฏิบัติงานแตกต่างกัน
3) การกำหนดสมรรถนะและเกณฑ์ประเมินผล หากวิทยาลัยและสถานประกอบการมีความเข้าใจเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้ไม่ตรงกัน อาจทำให้การฝึกปฏิบัติและการประเมินผลไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4) การประสานงานระหว่างวิทยาลัยกับสถานประกอบการ การจัดตารางฝึกงาน การนิเทศติดตาม และการประเมินผลจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานอย่างต่อเนื่อง
5) ความพร้อมของนักศึกษาในการปฏิบัติงาน นักศึกษาอาจมีความแตกต่างด้านทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี การทำงานเป็นทีม และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
6) การติดตามการมีงานทำหลังสำเร็จการศึกษา การรวบรวมข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาอาจมีข้อจำกัด หากไม่มีระบบฐานข้อมูลและผู้รับผิดชอบติดตามที่ชัดเจน

6. วิธีการนำความรู้ไปใช้

1) นำแนวทาง OBE มาใช้ในการออกแบบรายวิชา โดยกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้และสมรรถนะวิชาชีพที่นักศึกษาต้องได้รับให้ชัดเจน
2) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติ
3) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ WiL ร่วมกับสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวและบริการในจังหวัดสตูล
4) จัดทำแผนการฝึกปฏิบัติงาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม ระยะเวลา ผู้ควบคุมงาน และเกณฑ์การประเมินผล
5) พัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะวิชาชีพที่สามารถใช้ร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนและสถานประกอบการ
6) จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนสำเร็จการศึกษา เช่น การเขียนประวัติสมัครงาน การสัมภาษณ์งาน การพัฒนาบุคลิกภาพ และการเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพอิสระ
7) จัดทำระบบติดตามผู้สำเร็จการศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลการมีงานทำ การประกอบอาชีพอิสระ และรายได้ เพื่อนำมาวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตร
8) จัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงกับการทำงานจริง และคู่มือการประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการ
9) เผยแพร่องค์ความรู้ภายในวิทยาลัยชุมชนสตูล และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของวิทยาลัยชุมชนสตูล เพื่อให้บุคลากรและเครือข่ายสถานประกอบการสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษา

7. ผู้เรียนรู้

1) ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบหลักสูตรอนุปริญญา
2) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรการท่องเที่ยวและบริการ
3) อาจารย์นิเทศและผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้แบบ WiL
4) บุคลากรที่รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพและการพัฒนาหลักสูตร
5) บุคลากรที่รับผิดชอบการประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการ
6) ผู้แทนสถานประกอบการและผู้ควบคุมการฝึกปฏิบัติงาน
7) บุคลากรของวิทยาลัยชุมชนสตูลที่สนใจพัฒนาการเรียนรู้เชื่อมโยงกับการประกอบอาชีพ

8. ประสบการณ์ที่ประทับใจ

การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการทำงานจริงเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาที่ศึกษาในห้องเรียนกับการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ โดยเฉพาะหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและบริการที่จำเป็นต้องอาศัยทักษะการปฏิบัติ การสื่อสาร และการให้บริการ

การประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างอาจารย์ผู้เรียน และผู้ปฏิบัติงานจริง นักศึกษาได้เรียนรู้มาตรฐานการทำงานและสภาพแวดล้อมของอาชีพ ขณะที่สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ

การได้เห็นนักศึกษานำความรู้จากการเรียนไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง และมีความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นประเด็นสำคัญที่สะท้อนคุณค่าของการจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน ควรเพิ่มเติมตัวอย่างสถานประกอบการ กิจกรรมฝึกปฏิบัติ หรือเหตุการณ์ที่ผู้รู้มีส่วนร่วมจริง เพื่อให้เนื้อหาสะท้อนประสบการณ์ตรงของผู้ถ่ายทอดความรู้

9. ข้อคิด

“การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพไม่ใช่เพียงการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ แต่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสามารถนำสมรรถนะที่ได้รับไปประกอบอาชีพและพึ่งพาตนเองได้”

****

สถาบันวิทยาลัยชุมชน
INSTITUTE OF COMMUNITY COLLEGES

วิทยาลัยชุมชนสตูล
SATUN COMMUNITY COLLEGE

แนวปฏิบัติที่ดี

การสร้างโอกาสทางการศึกษา สู่อาชีพ การท่องเที่ยวและบริการ

สำหรับนักศึกษาทุนนวัตกรรม สายอาชีพชั้นสูง (กสศ.)

กสศ.

วิทยาลัยชุมชนสตูล
เลขที่ 271 หมู่ที่ 4 ตำบลเกตรี
อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล 91140
โทร. 074-711958
www.stcc.ac.th
วิทยาลัยชุมชนสตูล